

EGKS Woning 7
Vierwindenbinnenhof, Tervuren

Beheersplan

Project: Woning EGKS nr. 7
Vierwindenbinnenhof 7, 3080 Tervuren

Opdrachtgever &
opgesteld door: [REDACTED]
Vierwindenbinnenhof 7
3080 Tervuren

Datum: 14 september 2022

INHOUD

1. IDENTIFICATIE VAN HET GOED	pg 3
1.1. Administratieve afbakening	
1.2. Juridische toestand	
2. HISTORISCHE NOTA	pg 6
2.1. Ontwerpgeschiedenis Woning 7	
2.2. Vierwindenbinnenhof Tervuren	
2.3. Latere ingrepen	
3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND	
3.1. Huidige staat	pg 13
3.2. Exterieur	pg 14
Gevels	
Schrijnwerk: metalen structuur en vlieswanden	
Schrijnwerk: ramen	
Dak	
Tuin	
3.3. Interieur	pg 31
Indeling	
Metalen vlieswanden en ramen	
Vloeren	
Elektriciteit	
Kamers:	
Inkomhal	
Leefruimte met trap	
Keuken	
Remise	
Badkamer	
Grote slaapkamer	
Middelgrote slaapkamer	
Kleine slaapkamer	
4. ERFGOEDWAARDEN	pg 71
5. BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN	pg 73
6. MAATREGELEN	pg 75
6.1. Algemeen	
6.2. Oplijsting van de beheersmaatregelen	
7. OPVOLGING	pg 79
8. BIJLAGEN	pg 80

Alle foto's zijn zelf gemaakt, behalve indien aangeduid.

1.1. ADMINISTRATIEVE AFBAKENING

Naam	Woning EGKS nr. 7
Onderwerp	Eéngesinswoning ontworpen door Willy Van der Meeren en Léon Palm
Adres	Vierwindenbinnenhof 7, 3080 Tervuren
Provincie	Vlaams-Brabant
Kadaster	TERVUREN 1 AFD, Sectie: B
Perceel	B34e2

1.2. JURIDISCHE TOESTAND

Huidige eigenaars	Vierwindenbinnenhof 7 – 3080 Tervuren
Opdrachtgever	
Ontwerper	Architecten Léon Palm, Willy Van Der Meeren
Bescherming	Wooncomplex Vierwindenbinnenhof met eigen woning van Willy Van Der Meeren is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door: <u>architectuurhistorische waarde:</u> Als vroeg en representatief voorbeeld uit het oeuvre van Willy Van Der Meeren (1923-2002) waarin sociale bewogenheid en innovatief denken steeds centraal hebben gestaan. <u>architecturale waarde:</u> Als een van de weinige uitvoeringen van het prefab concept dat Willy Van Der Meeren met Léon Palm bedacht. Gekenmerkt door de constructieve helderheid waaruit een open en progressief grondplan volgt dat een revolutionair breekpunt vormde met de opbouw van de vroegere traditionele grondplannen. <u>sociaal-culturele waarde:</u> Als een uitzonderlijk manifest van het modernistische en sociaal geïnspireerde gedachtegoed van Willy Van Der Meeren om door middel van gepersonaliseerde massahuisvesting een verbetering van de leefwereld en wooncultuur van de arbeider tot stand te brengen.
Beschermingsbesluit	Is aangeduid als beschermd monument Wooncomplex met architectenwoning Willy Van Der Meeren. Deze bescherming is geldig sinds 30-10-2008. Is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Wooncomplex met architectenwoning Willy Van Der Meeren. Deze vaststelling is geldig vanaf 08-10-2021.
Afbakening	Woning 7 (op het kadastraal percelenplan aangeduid met de code B34e2) maakt deel uit van een groter geheel: het wooncomplex “Vierwindenbinnenhof”.

Het beschermingsbesluit dateert van 2008 en is online te raadplegen.

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/201211>

RUIMTELIJKE ORDENING

De woning is volgens het gewestplan gelegen in woongebied. Het perceel behoort tot het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Tervuren (GRSP), dat definitief werd vastgesteld op 18 december 2008. Er is geen verkaveling BPA of RUP van toepassing.

Gewestplan

bron: GeoPunt Vlaanderen (geraadpleegd 11 oktober 2021)

Structuurplan

bron: gemeente Tervuren (geraadpleegd 11 oktober 2021)

2. HISTORISCHE NOTA

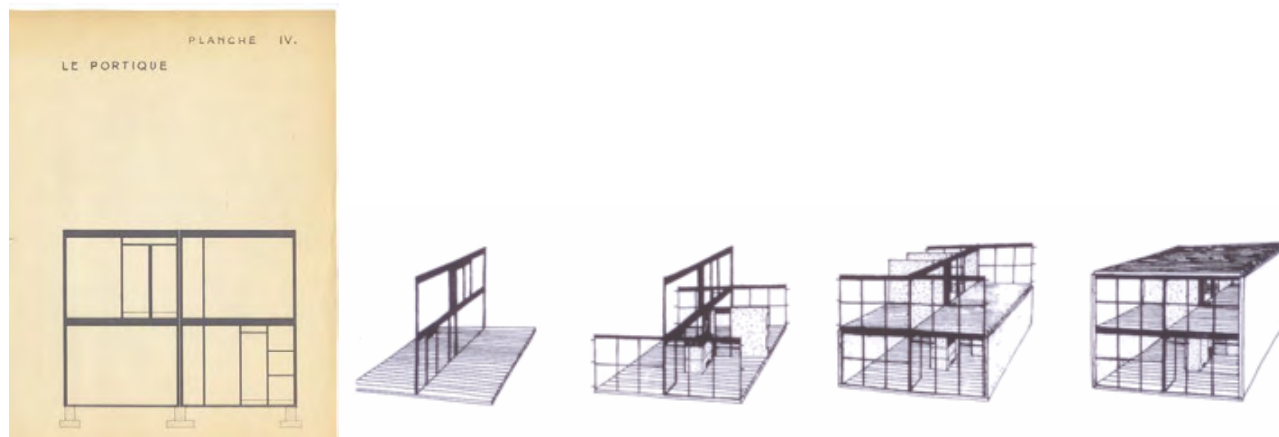
De historiek van het Vierwindenbinnenhof van Willy Van Der Meeren werd in verschillende publicaties beschreven. <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/201211>

De informatie in dit deel is grotendeels overgenomen uit het beschermingsdossier, opgemaakt door Marjolein van Damme in 2008.

2.1. ONTWERPGESCHIEDENIS OORSPRONKELIJKE VERSIE (1958)

Als pleitbezorgers voor een rationele aanpak van het woonprobleem na de oorlog ontwikkelden architect Léon Palm en architect Willy Van Der Meeren 'goedkope woningen' die in grote aantallen konden gebouwd worden. In 1954 stelden ze een prototype voor een geprefabriceerde woning tentoon op de zesde Internationale Jaarbeurs in Luik. De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), die bezig was met een 'experimenteel onderzoek' op vlak van mijnwerkershuisvesting, vroeg hen het prototype daadwerkelijk te bouwen. Enkele maanden later vormde het EGKS-huis de openingsstand van de 'Internationale Tentoonstelling voor Techniek en Industrie' in Charleroi.

Het is woning 7 in het Vierwindenbinnenhof dat opgetrokken zou zijn uit de stalen structuur die gemaakt is voor de Internationale tentoonstelling om de revolutionaire nieuwe woning voor te stellen en te promoten. Op basis van de woning hadden duizenden gegadigden zich ingeschreven voor het bekomen van een EGKS-huis. Het grote succes had voornamelijk te maken met de lage kostprijs, 148.000 frank (3.670 euro). Hiervoor had men een complete woning met een volledig uitgeruste keuken en dito badkamer, beiden met warm water, drie slaapkamers met ingebouwde kasten en een centrale kachel die het hele huis verwarmde. Bovendien bedroeg de bouwtijd minder dan drie weken dankzij het eenvoudige opbouwsysteem en de doorgedreven prefabricatie. Alle geprefabriceerde onderdelen kwamen volledig afgewerkt aan op de bouwplaats wat een behoorlijke tijd- en kostenbesparing tot gevolg had.

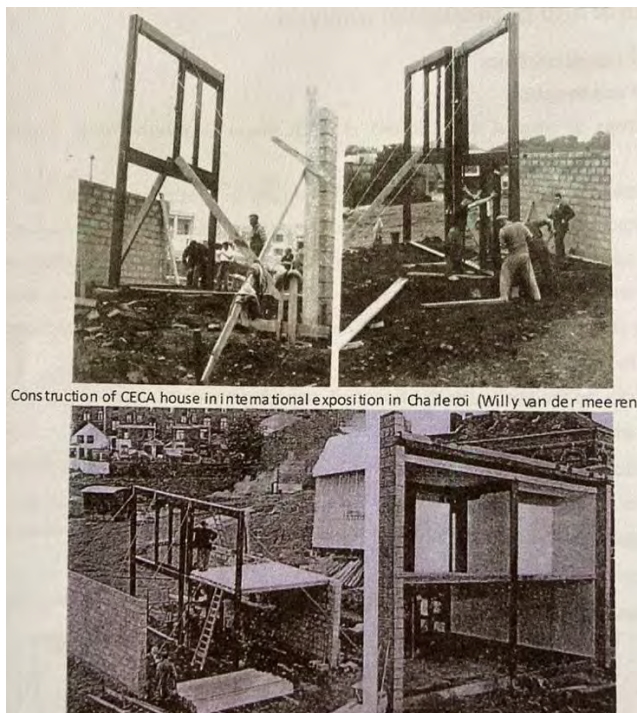
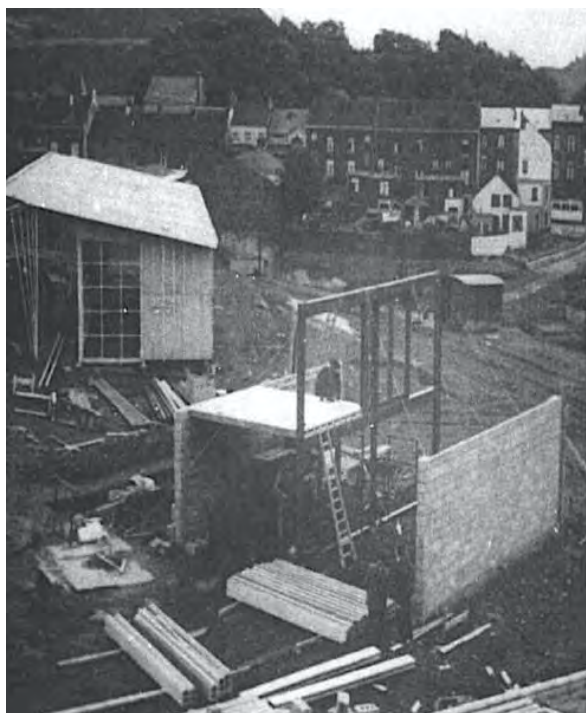
Isometrie CECA-woning. Bron: Westra J., & Vugt, van, E.P.J (1996) Pioneers of the past, professionals of the present: syllabus bij het symposium over het prototype als prelude tot een nieuwe bouwwijze (TU Eindhoven)

De structuur bestond uit drie parallelle dragers, twee blinde zijmuren in metselwerk en een portiek uit geplooid plaatstaal op de middenlijn die onderling verbonden werd met vloeren. Twee geprefabriceerde betonnen muurvlakken garanderen de stijfheid in de dwarsrichting. Voor- en achtergevel zijn lichte geprefabriceerde stalen vlies- of gordijnwanden die aan de zijmuren en het middenportiek werden bevestigd. De stalen vlieswanden ingedeeld in zes vierkanten van 113 centimeter zijdelengte konden door de eigenaars naar eigen smaak worden ingevuld met vensters, beglaasde en vaste panelen. De stalen portiek was niet enkel een constructief onderdeel maar deed ook dienst als de infrastructurele en organisatorische kern van het huis. Alle elektriciteitsleidingen, met stopcontacten, de verwarmingskokers en de helft van de deurlijsten waren erin gemonteerd.

Maar vooral op het vlak van planindeling was de woning revolutionair en bood het een doordachte oplossing voor de levenswijze van de arbeidersklasse. De architecten gingen uit van een ideaal woonvolume van circa 250 kubieke meter bestaande uit twee bouwlagen van 2,5 meter hoog op een vierkante plattegrond van 7 x 7 meter. Pas daarna deelden zij de woning in, waarbij volledig werd afgestapt van de klassieke indeling met een onverwarmde entree-traphal, een beste kamer aan de voorzijde en een apart toilet. In het open plan van het EGKS-huis werd het gelijkvloers ingenomen door een ruime 'woonkamer' waarin keuken, zit- en eetkamer samenkomen. De 'goede kamer' werd vervangen door een berg- en knutselruimte die ook langs buiten toegankelijk was en daardoor eveneens als garage kon gebruikt worden. De open, opgehangen trap werd in zithoek geplaatst. De bovenverdieping bevatte drie slaapkamers en een badkamer met toilet van elkaar gescheiden door geprefabriceerde wandkasten. Het hele huis werd verwarmd door een centraal opgestelde kachel waarvan de straling het gelijkvloers verwarmde en de opstijgende warme lucht de bovenverdieping. Via een verticale schacht en een rudimentair horizontaal kokersysteem werd de warme lucht over de slaapkamers verdeeld.

Omdat de EGKS-woning in de eerste plaats mikte op de huisvesting van Waalse staal- en mijnarbeiders werd het portiek in staal uitgevoerd en niet in beton en werkte de kachel op kolen. De hoeveelheid kolen was afgestemd op de hoeveelheid die een mijnwerker maandelijks in natura kreeg uitbetaald. De woning werd tentoongesteld met meubilair ontworpen door Van Der Meeren en uitgevoerd door het Vilvoordse meubelbedrijf Tubax. Ondanks het grote succes werd het EGKS-huis van Palm en Van Der Meeren nooit door officiële instanties op grote schaal gerealiseerd. Het boycotten van het project door de Nationale Huisvestingsmaatschappijen op grond van vermeende stabiliteitsproblemen, leidde ertoe dat de inzet van het experiment - massaproductie van goedkope woningen door de industrialisering van het bouwproces - niet kon worden waargemaakt. Ironisch genoeg vloeyde daardoor ook de financiële steun van de EGKS, toch de grote bezielers achter het project, naar de meest traditionele huisvestingsprojecten.

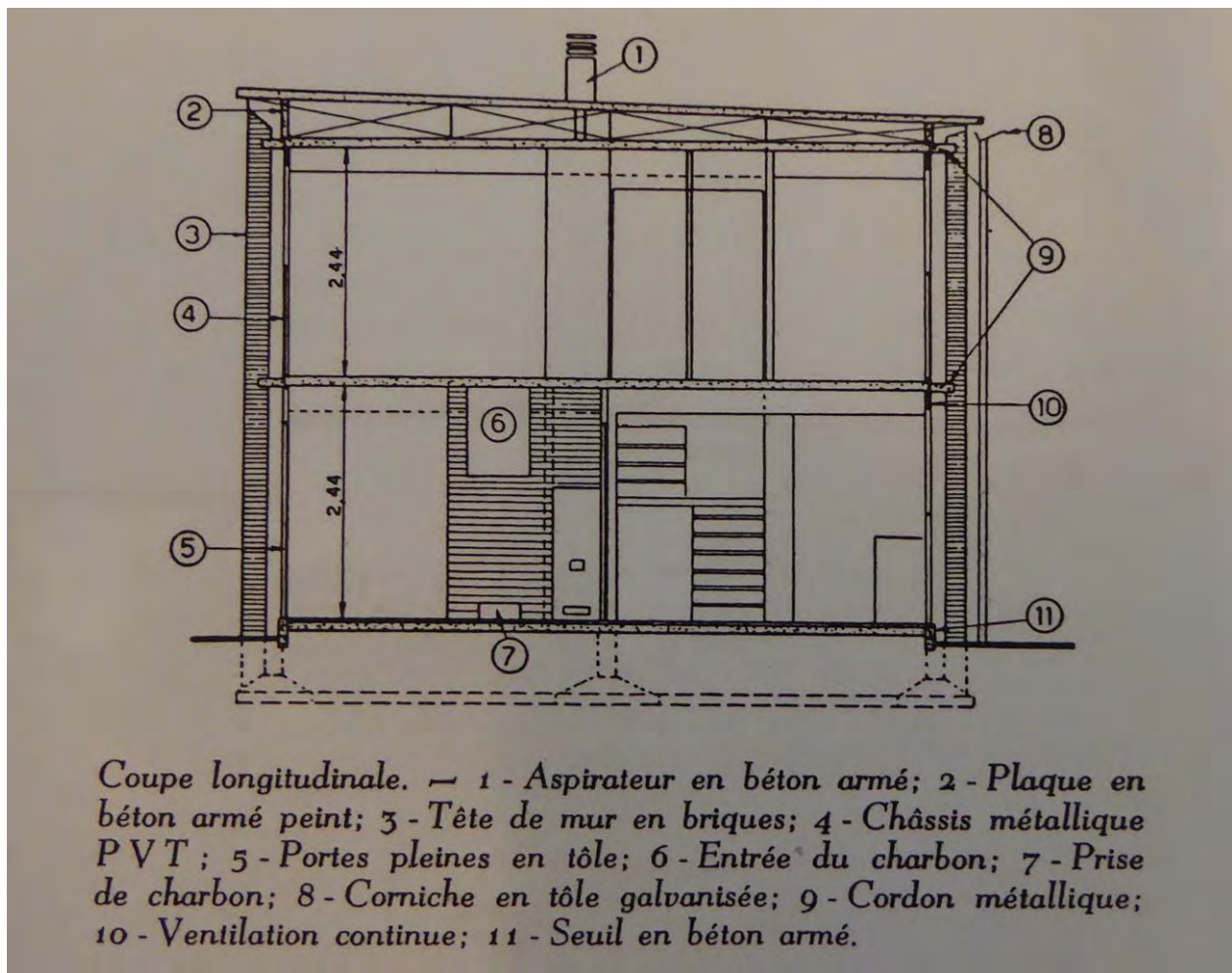
Van de 4.500 bestellingen werden er uiteindelijk slechts acht in groepsverband gerealiseerd, met name "het Vierwindenbinnenhof" in Tervuren. Het betrof een privé-initiatief van Benoit Verhaegen, één van de voorintekenaars in Charleroi, die samen met zeven andere kandidaten een terrein aankocht om er een besloten erf op te bouwen. Het project stond mijlenver af van de oorspronkelijk bedoelde huisvesting voor Waalse mijn- en metaalarbeiders en was volgens Willy Van Der Meeren een promotiestunt om te demonstreren wat er met een beperkt budget mogelijk en haalbaar was.

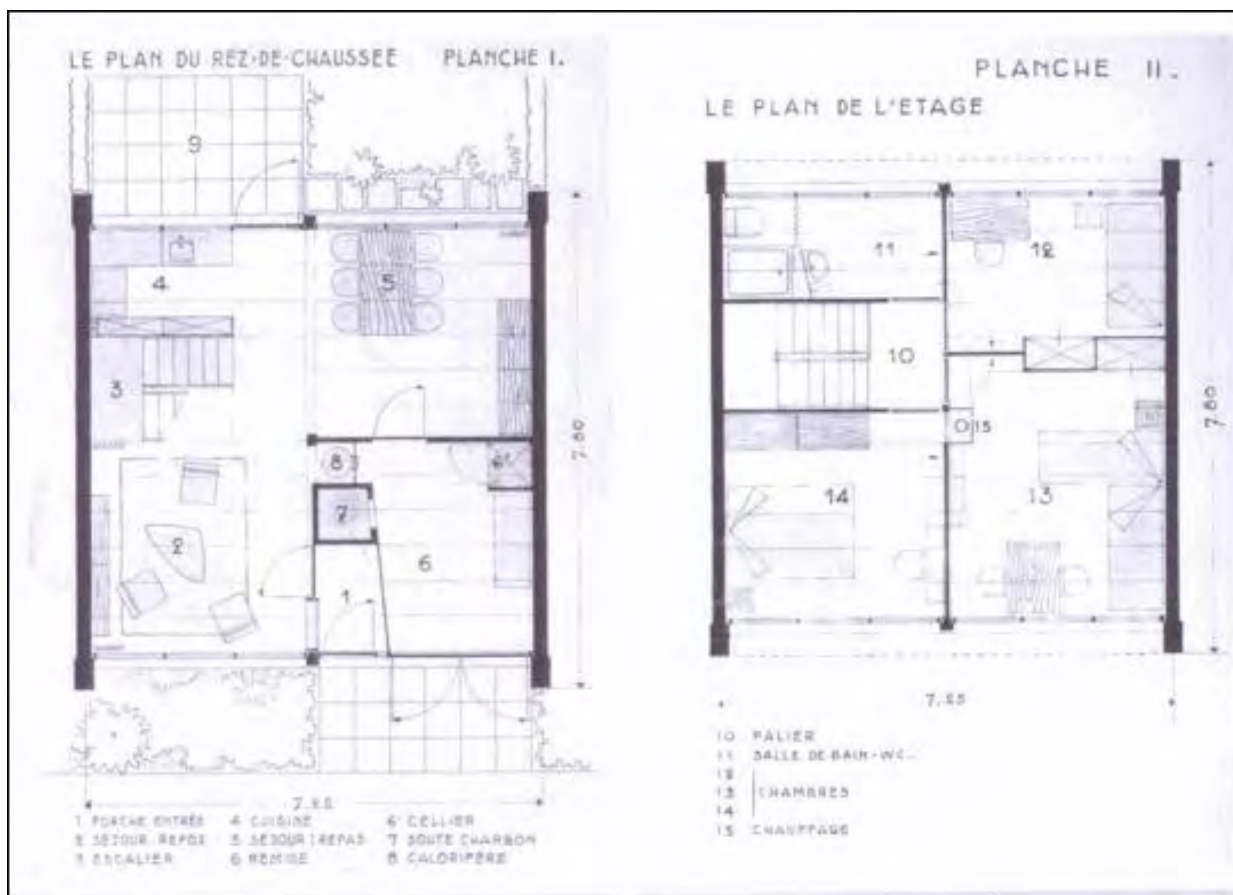
Beelden van de opbouw van Exposition Internationale Technique et Industrielle in Charleroi en Luik (1954) (online gevonden)

Prototype woning Internationale Jaarbeurs Luik 1954 (bron: online)

Opdeling van de modulaire CECA-woning van Willy Van der Meeren

Plattegrond van de EGKS-woning (identiek aan indeling woning 7)

2.2 VIERWINDENBINNENHOF TERVUREN

Het besloten woonerf "Vierwindenbinnenhof" van 1955 is gelegen in het noordoosten van Tervuren, aan de grens met Moorsel en Sterrebeek. Verscholen tussen het groen, leidt een zijstraatje van de Waalsebaan naar de geasfalteerde parking bezijden het woonerf. De acht EGKS-woningen, verdeeld over drie woonblokken, werden ingeplant rond een gemeenschappelijke, ovaalvormige binnentuin met groenaanleg en slingerpaden. De voorgevels zijn op de binnentuin gericht, de achtergevels geven uit op de ruime privé-tuinen met terras. De parking werd aan de noordelijke rand ingeplant en was oorspronkelijk voorzien van betonnen overdekte parkeerplaatsen, heden gesloten garageboxen.

De noord-zuid georiënteerde woonblokken bestaan uit gekoppelde EGKS-huizen van twee en drie traveeën, gescheiden door licht vooruitspringende bakstenen zijmuren, onder een licht hellend plat dak dat aan voor- en achterzijde uitsteekt. De voor- en achtergevels zijn opgebouwd uit gevarieerde metalen vlieswanden die wit geschilderd zijn. Een beperkt palet van heldere primaire en secundaire kleuren aangevuld met wit en zwart, onderlijnt de strakke functionele opbouw, zie de uitspringende tussenmuren in rood, zwart en wit en friezen in donkergroen; maar geeft ook een speels accent, zie de deuren die afwisselend rood, geel en blauw geschilderd werden. De deuren zijn voorzien van metalen uitgelengde, elleboogvormige deurgrepen, een vaak terugkerend element bij Van Der Meeren.

In het eerste woonblok, woningen nummers 1-2-3, werden alle metalen vlieswanden vervangen door recentere materialen, doch met gelijkaardige indeling. In woning 7 werden de vlieswanden behouden.

Verder uit het Beschermingsdossier DB002282 2008:

“Omdat het stalen middenportiek economisch gezien niet rendabel was op kleine schaal, bevat slechts één woning de revolutionaire stalen portiek die afkomstig is van het prototype te Luik. In de andere woningen werd de portiek vervangen door een constructie in baksteen en beton. Het elektriciteitsnet dat er niet meer in verwerkt kon worden, werd samen met de stopcontacten in de deurlijsten gemonteerd.”

Het is deze woning nummer 7 die het oorspronkelijke stalen middenportiek bevat, een element dat het een grote historische waarde geeft. De stalen portiek liet toe om goedkoop op grote schaal de woningen te kunnen realiseren. Doordat het concept niet op grote schaal kon uitgevoerd worden, ging het prefab idee deels verloren. Enkel in deze woning werd de stalen portiek gebruikt. (Gerecupereerd van de Jaartentoonstellingen hoogstwaarschijnlijk).

Een aantal elementen zijn in deze woning ook anders dan in de andere huizen. Zoals de verluchttings-roosters boven de ramen. Ook zijn de frames van de draaiende ramen breder dan in de andere huizen. De juiste reden hiervoor vergt meer onderzoek. Zijn deze frames meer origineel, afkomstig uit de tentoongestelde woning? Of gaat het hier om recyclage en een economisch gebruik van materialen (verbonden met de bouw van andere woningen van Van der Meeren)? Woning 7 heeft ook een iets andere metalen voordeur, met centrale verticale zone die terugwijkt.

Achtergevel woning 7, tweede huis van links (archiefbeeld online)

Woning 7 centraal, 2022

2.3 LATERE INGREPEN

Woning 7 werd in de jaren 2000 door de oorspronkelijke bewoners verkocht en door de nieuwe eigenaar verhuurd, en opnieuw verkocht in 2016, en als huurwoning bewoond. Wij zijn de vierde eigenaars van de woning. Woning 7 onderging kleine ingrepen sinds de jaren vijftig. Alle latere ingrepen zijn omkeerbaar.

Afbeeldingen staan onder 3. Inventarisatie huidige staat.

Latere ingrepen:

- De eerste bewoners, een gezin met vier kinderen, lieten in de trapzone een kleine mezzanine met ladder optrekken, net groot genoeg om er een van de kinderen te slapen te leggen.
- De gele stalen achterdeur werd door een smallere houten witte deur vervangen, beter geïsoleerd en om meer keukenruimte te creëren.
- Het opendraaiend raam in de keuken werd verplaatst van het centrum naar de zijkant.
- De metalen deuren van de remise, en ook de voordeur werden vanbinnen met hout bekleed, om beter te isoleren. Ook een deel van de metalen vlieswanden werden van binnenuit met houten panelen bedekt, met oog op isolatie.
- Het metalen frame op de grond aan de deuren kreeg een extra lat ter herstelling.
- Alle (niet-draaiende) ramen kregen van de buitenkant een tweede glas opgezet. Twee van die opzetframes met extra glas zijn er niet meer.
- Oorspronkelijk waren de draaiende ramen geel geschilderd (zoals alle huizen in het Vierwindenbinnenhof). Nu zijn ze wit.
- De keuken en badkamer werden heringericht, de badkamer werd hertegeld. Er werd een nieuwe boiler geïnstalleerd op het tussenverdiep aan de trap.
- De deuren van de originele inbouwkasten van de Van Der Meeren werden allen wit geschilderd, zowel in keuken als slaapkamers.
- In de leefruimte werd er een tweede kachel geïnstalleerd. De stookolietanker werd gedempt. De kachel (origineel een kolenkachel) verbonden met het originele verwarmingssysteem met buizen naar boven werd vervangen in 2016. Bij aankoop van het huis in 2021 werd de tweede kachel in de leefruimte vervangen (was defect).
- De vloeren van de drie kamers boven, tussenniveau trap en overloop op de bovenverdieping, werden met laminaat bedekt. In één kamer werd (na aankoop van de woning in 2021) het laminaat opgebroken en de oorspronkelijke vloer vrijgemaakt (na schade, ook om de toestand van de onderliggende, oorspronkelijke natuursteen te kunnen inschatten).
- Schilderwerken die afwijken van de oorspronkelijke kleuren: deuren, plinten, sokkel van het huis, achterdeur, draairamen, kasten.

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND

Alle foto's zijn zelf gemaakt, behalve indien aangeduid.

3.1 BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDELEMENTEN

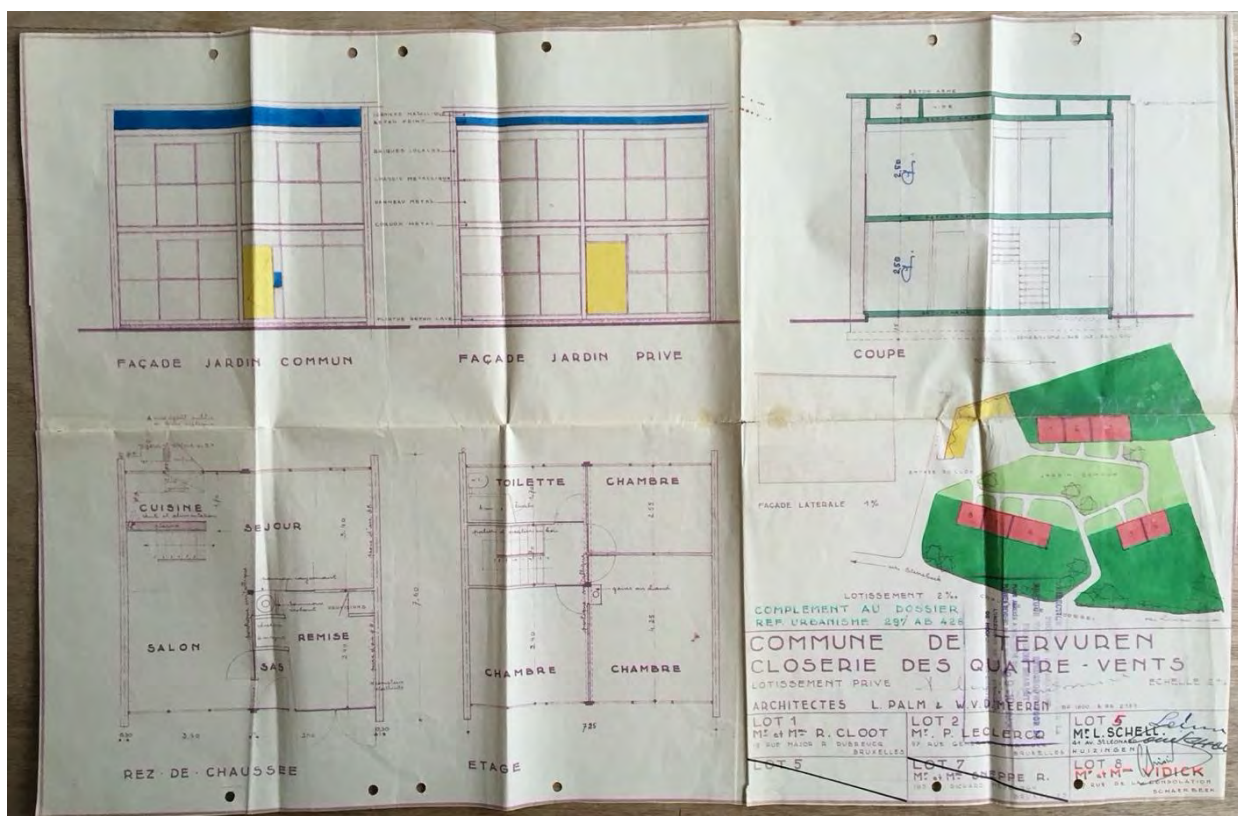
Woning 7 bevindt zich centraal in het woonblok meest nabij de oprit van het Vierwindenbinnenhof. De tuin grenst aan de Waalsebaan. Het is een van de 5 huizen (van de 8) met twee traveeën. De woning is het meest origineel van alle CECA-woningen.

Bijzonder is de stalen structuur of portiek waarrond het huis gebouwd is en die enkel in dit huis aanwezig is. De stalen structuur heeft een grote bouwhistorische waarde, ze dateert waarschijnlijk van 1954 en werd gepresenteerd als structuur van het revolutionaire CECAhuis op de jaartentoonstelling in Charleroi.

Bedoeling was om het huis in massaproductie te kunnen aanbieden (zie boven). Aangezien er finaal maar acht huizen zouden gerealiseerd worden op de site van het Vierwindenbinnenhof, was de productie van de stalen basisstructuur economisch niet rendabel op deze kleine schaal. Voor de andere huizen werd er een andere oplossing, met metaal en snelbouwstenen, gezocht. Enkel dit huis heeft de grote stalen portiek die over twee verdiepingen loopt. De twee delen van de portiek zijn centraal in de woning aan elkaar bevestigd. Ook aan de gevels is dit, de portiek, anders dan bij de andere huizen, zichtbaar.

We kunnen stellen dat woning 7, nu al meer dan 65 jaar oud, goed bewaard werd. De structuur en indeling is origineel. Er werden enkel kleine toevoegingen en wijzigingen aan de woning gedaan. Naast de stalen structuur zijn ook de metalen vlieswanden en de ramen nog authentiek. Er werden geen onomkeerbare wijzigingen gedaan aan de woning. Om de woning te behouden en herwaarderen is het van belang om een aantal ingrepen te plannen.

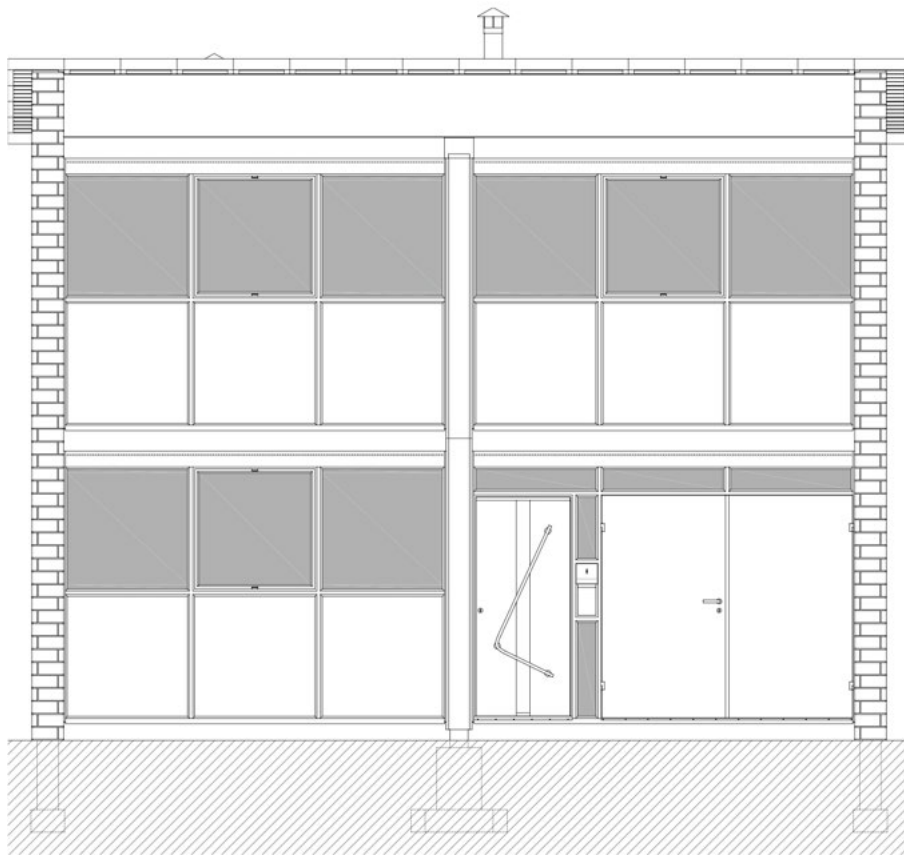
Er bestaan plannen van de huizen in het Vierwindenbinnenhof, plannen die Willy Van Der Meeren aanpaste naargelang de specifieke woning en eigenaars (die buitenwanden en ramen flexibel konden kiezen). Hieronder een afbeelding van een plan van een huis met twee traveeën. Zoals onderaan rechts te lezen staat, dit plan werd gebruikt voor woningen 1, 2, 5, 7 en 8, allen met dezelfde indeling.

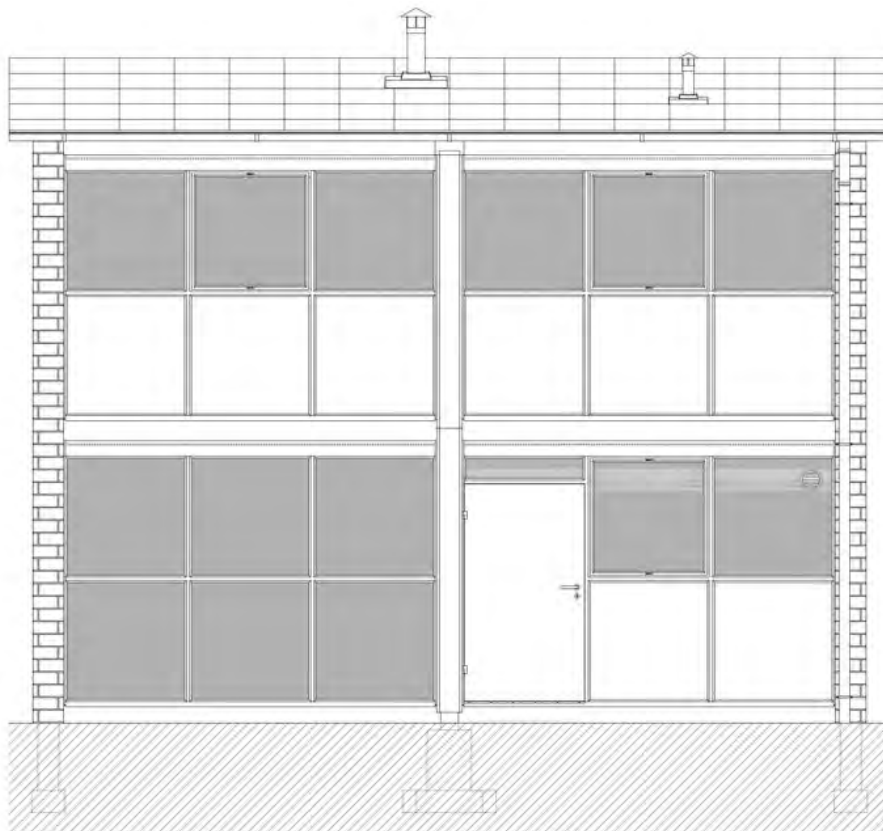
Onderaan staat dat dit het plan is voor huizen 1, 2, 5 en 8. Woning 7 heeft dezelfde opbouw.

3.2 EXTERIEUR

GEVELS

Voorgevel: 7 meter breed, elke verdieping is 2m50 hoog

Achtergevel: 7 meter breed, elke verdieping is 2m50 hoog

Woning 7 bestaat uit twee bouwlagen met een modulair, flexibel systeem. De metalen vlieswanden, per segment/module opgedeeld in zes, liet toe dat men voor elke kamer kon kiezen om de onderkanten open (met glas), of met metaal te bedekken. In woning 7 is de voorgevel onderaan gesloten. Ook de kamers boven zijn allen onderaan gesloten. Enkel de ramen beneden achteraan lopen tot de grond.

Het huis stond op een betonnen sokkel die oorspronkelijk zwart geschilderd was, momenteel is deze sokkel grijs geschilderd. Op foto's en archiefbeelden van kort na de oplevering, 1955-56, is te zien dat de sokkels van alle huizen zwart zijn.

De huizen in het Vierwindenbinnenhof worden gescheiden door licht vooruitspringende bakstenen zijmuren. In de blok van huizen 6, 7 en 8 zijn deze zwart. De zwarte verf van de bakstenen kolommen, vooral links en rechts van de achtergevel, bladert af.

De fries onder het dak is in een groentint. In archiefdocumenten gaf Van Der Meeren aan om voor deze fries 'Veronese groen' te kiezen. Verder onderzoek moet uitzoeken welke kleurcode dit vandaag is. Momenteel heeft elk huis een iets andere groene fries (zie pag. 11). Deze kleur zou op elkaar afgestemd moeten worden

Voorgevel:

Willy Van Der Meeren gebruikte een beperkt kleurpalet voor de verschillende deuren (voor- en achterdeuren) in het Vierwindenbinnenhof. De voordeuren hebben elk de kenmerkende ellebooggreep van Van der Meeren. De voordeur van woning 7 is rood, echter licht afgebleekt met de jaren. Anders dan de andere deuren heeft deze originele deur centraal, verticaal, een klein niveauverschil. De verticale zone naast de voordeur is niet volledig origineel, met een houten stuk waar een deurbel ingebouwd werd. Het raampje onderaan is gebarsten. De kokerbrievenbus werd later toegevoegd.

Het gebroken raam hier willen we vervangen en de deur opnieuw in het oorspronkelijke signaalrood van Willy Van der Meeren laten schilderen. De sokkel willen we weer zwart schilderen, alsook de zijsteunen.

Postkaart A & D 50 (Mil De Kooning) met vermelding: '**Vierwindenbinnenhof 1955-56**'

Deze foto toont de oorspronkelijke rode kleur van voordeur, de groene fries en tussenmuren in zwart.

Voorgevel (foto architectenwoning 2016)

Voorgevel 2022, deur rood gebleekt. Grijs geschilderde sokkel

Still uit familiefilmpje van familie Van Der Meeren, toont rode deur, zwarte muren en sokkel

Bakstenen kolom, achtergevel, zwart, afbladerend

Achtergevel:

De metalen achterdeur van Willy Van Der Meeren, oorspronkelijk in het geel geschilderd toont een archiefbeeld (zie pg 10), werd vervangen door een smallere houten, witgeschilderde achterdeur. In de panelen zijn er twee gaten voor verluchting gemaakt. Het draairaam dat zich oorspronkelijk steeds centraal bevindt, werd hier naar de zijkant verplaatst (mogelijks bij het herinrichten van de keuken of bij het vervangen van de deur). We willen de achterdeur weer naar het oorspronkelijke formaat en kleur terugbrengen (metalen frame en geïsoleerd), en ook het draairaam weer centraal en in geel.

Achtergevel met houten, smallere achterdeur en verplaatst draairaam (foto architectenwoning 2016)

SCHRIJNWERK: METALEN STRUCTUUR EN VLIESWANDEN

De gevels bestaan uit een metalen structuur waarop metalen vlieswanden en ramen bevestigd zijn. De metalen vlieswanden zijn dun en niet isolerend. Ze zorgen er, in combinatie met het jaren '50 enkel glas, voor dat warmte of koude snel ontsnapt. Doorheen de jaren werden er verschillende kleine ingrepen toegevoegd om dit te verminderen. Op haast alle afzonderlijke ramen werden van buitenaf kleine metalen frames met een extra glas bevestigd, om een soort dubbel glas te creëren. Sommige metalen panelen werden van binnenuit met isolatiemateriaal en houten voorzetwanden bedekt. Deze toevoegingen zijn allen omkeerbaar. Er is nood aan een overkoepelend energieonderzoek of audit op dit huis, zodat mogelijke ingrepen onderzocht en afgestemd kunnen worden én met respect voor de erfgoedwaarde van dit huis. Erfgoed nam een van de huizen op het Vierwindenbinnenhof recent als case voor een onderzoeksproject rond de energiezuinigheid van erfgoedwoningen. Er bleek niet veel mogelijk op het vlak van buitenschil.

Zie link: <https://oar.onroenderfgoed.be/publicaties/OAOE/70/OAOE070-001.pdf>

Na bouwfysisch onderzoek willen we kijken hoe de panelen te isoleren met respect voor het karakter, of/en wat hoogredementsglas zou kunnen opleveren.

De witgeschilderde metalen panelen en ramen vertonen allen roest, scheuren, gaten, afschilfering en (vanbinnen) schimmel. Zowel de stalen als metalen structuur als de metalen vlieswanden hebben met regelmaat onderhoud nodig. De buitenkant heeft ook vele vuilsporen. Op een paar plekken zijn er kieren en komt er, bij regen, water binnen. Heel de structuur moet grondig gecheckt en hersteld worden.

Voorgevel, stalen portiek centraal

Voorgevel:
Roestsporen en gaten metalen structuur
Metalen latten op boord voordeur

Achtergevel: Roest en afschilfering portiek

Gaten en roest metalen structuur en raamkaders achtergevel

Metalen vlieswanden:

Metalen vlieswanden achtergevel

Roest, barsten, gaten, afschildering metalen panelen

Metaalvlieswanden achtergevel, verluchttingsraster

Afschilferende verf metaalvlieswanden achtergevel

SCHRIJNWERK: RAMEN

Alle niet-opendraaiende ramen kregen in het verleden, met het oog op isolatie, van buitenaf een extra laag glas, met dunne metalen frames op de metalen structuur bevestigd. Op de meeste plaatsen zijn die glazen nog aanwezig. Waar ze er niet meer zijn, zijn er sporen (roest, beschadiging) van de verwijderde metalen latten. De opzetframes verstoren in zekere mate het zicht op de heldere opdeling en structuur van de woning. Het is onduidelijk of de opzetglazen een isolerend effect hebben. Graag laten we dit onderzoeken, om ze weg te kunnen nemen of het glas eventueel te vervangen.

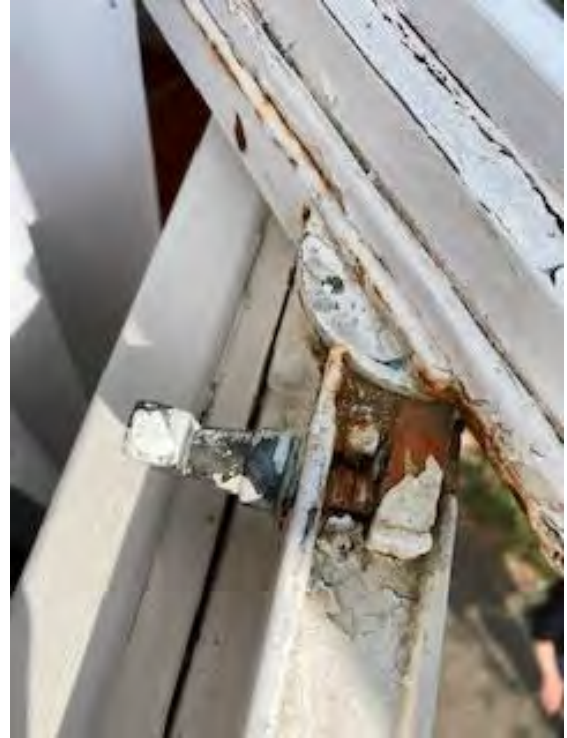
Deze woning heeft zes kantelramen (in elk van de acht segmenten, behalve remise en woonkamer). De ramen die opendraaien hebben een breder frame en zien er ook anders uit dat de draairamen in alle andere huizen van het Vierwindenbinnenhof. De opendraaiende ramen hadden oorspronkelijk een gele kleur (zoals alle draairamen in het Vierwindenbinnenhof) maar zijn nu alle wit geschilderd, ook bij de burens.

Metalen latten voor aanbrengen extra glas, vastgeschroefd op de metalen structuur, verroest

Draairaam woonruimte

Roest op draaisysteem

Breder, dubbel gelaagd kader voor draairamen

Aan de ramen in dit huis is er een origineel verluchtingssysteem. Aan de gevels loopt er boven elk raam een rij kleine gaten. Binnen zijn er boven de ramen en gordijnrails een rij grotere gaten een metalen geperforeerde metalen lat met hendel om de verluchtingsgaten open en dicht te schuiven. Dit is het enige huis in het Vierwindenbinnenhof dat dit systeem heeft, mogelijk deel van het origineel ontwerp? Of een antwoord op condensatie die ontstaat door slechte isolatie. Binnen waren alle verluchtingssystemen oorspronkelijk zwart geschilderd. In de keuken en kleine slaapkamer werden deze later wit geschilderd. In de keuken ontbreekt de schuivende balk. Aan alle ramen, behalve badkamer, is er ook een originele zwarte gordijnrails (ook later wit geschilderd in de kleine slaapkamer). We willen ze weer naar hun oorspronkelijke kleur terugbrengen.

Verluchtingsgaten later gebruikt om kabels binnen te trekken

Binnenkant verluchting

DAK

Het dak is nog het oorspronkelijke dak met een lichte hellingsgraad. Het dak bevat een vide tussen de buitenschil en de stalen plafondstructuur binnen. Er is geen isolatie aanwezig. We willen laten onderzoeken welk soort isolatie elke impact zou hebben. Er zijn twee schoorstenen aanwezig, voor beide kachels.

Dakgoot en regenafvoer: De huidige pvc-afvoerbuizen en goot vertonen schade, zijn lek en zorgen voor waterinsijpeling. Bij regenvlagen komt er water binnen. Origineel waren de dakgoten en -afvoer in natuurkleurig zink. We willen de goten en afvoer terug naar hun eigenlijke materiaal en vorm terugbrengen. Archiefbeelden en -filmpjes tonen hoe dit origineel was. We willen dit doen afgestemd met de burens van huis 6 en 8, zodat de hele huizenrij uniform en zoals oorspronkelijk bedoeld, wordt.

Regenafvoer 2022

Bron: still filmmateriaal Moderne Woningbouw Bron: (d.d. onbekend)

TUIN

De woning heeft een kleine voortuin (als deel van de gemeenschappelijke binnentuin) en een grotere privétuin achteraan. Er kon tot op heden geen informatie gevonden worden over de originele beplanting van de tuin. Op vroege foto's van het Vierwindenbinnenhof lijkt alles vrij open en beperkt beplant. In een vroeg document over de leefgemeenschap heeft Willy Van Der Meeren zijn wens uitgesproken dat de achtertuinen van de woningen enkel natuurlijke afsluitingen zouden hebben, via hagen en struiken. Op dit moment is er een natuurlijke afsluiting met woning 6, en staat er deels een metalen hek/raster naar woning 8. Ook achteraan, naar de straat toe, is er geen echte afsluiting. Alle bomen en struiken in de tuin lijken recent. Achteraan in de tuin is er een kleine vijver (waarschijnlijk van later).

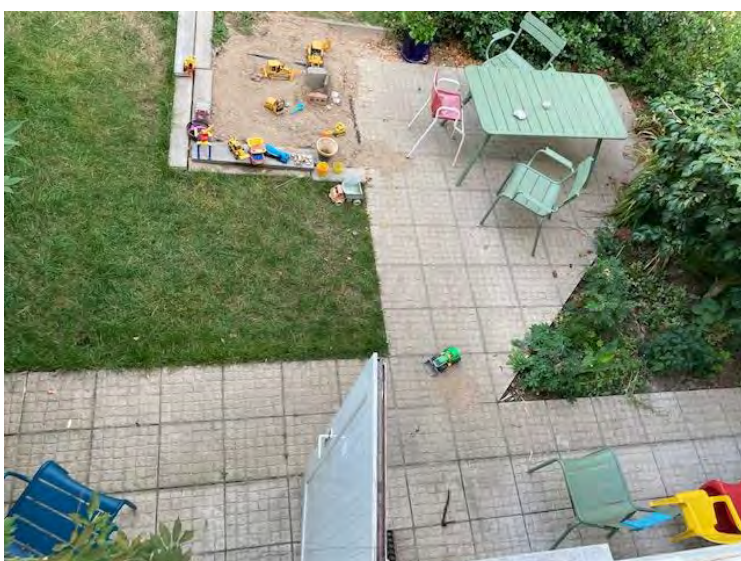
Bij aankoop van de woning was het eerste deel van de tuin, grenzend aan het huis, bedekt met een soort grind. We hebben dit grotendeels verwijderd (behalve klein stuk als zandbak voor zoon) en ontdekten eronder een zwart zeil en daaronder een deel dat betegeld was en een deel met zand (waar we gras op planten). Hierdoor is er nu een soort terras met stenen tegels vrijgekomen. Waarschijnlijk dateert dit ook van later, maar op dit moment hebben we geen gegevens over hoe de tuin oorspronkelijk was.

Tuin tot 2021 (foto architectenwoning), eerste zone met grind bedekt

Tegels onder grindlaag in de eerste zone van de tuin

Tegels in voorste deel tuin (deel grind tijdelijk behouden als zandbak voor zoon)

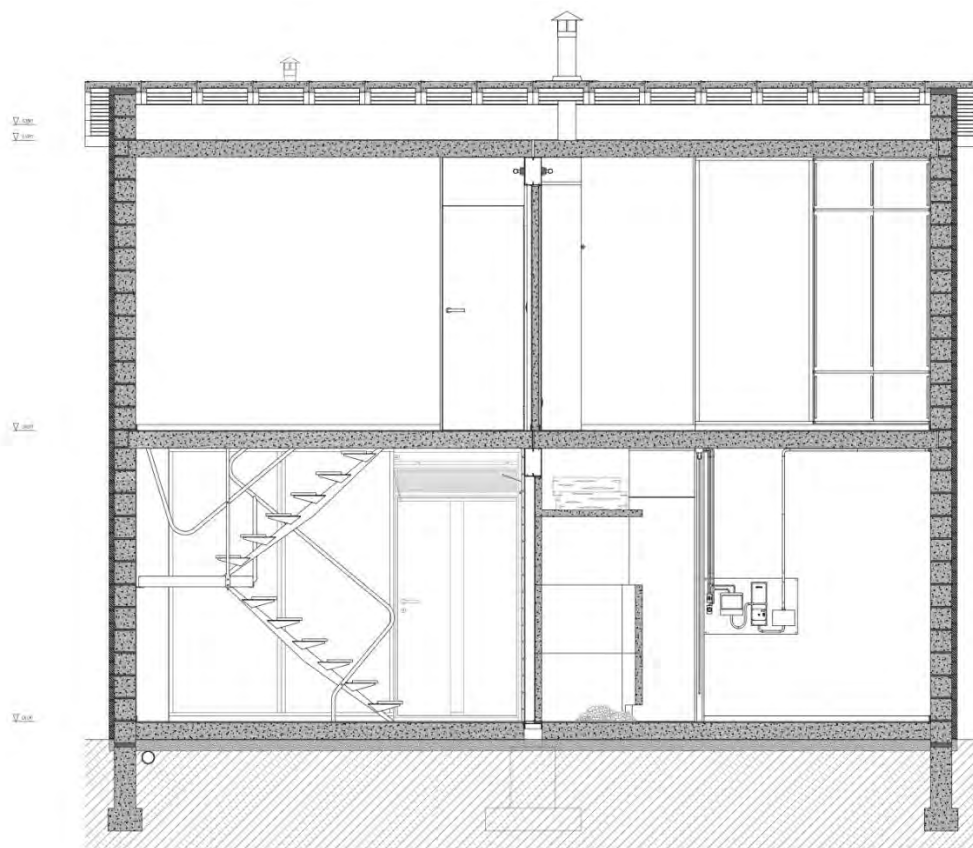
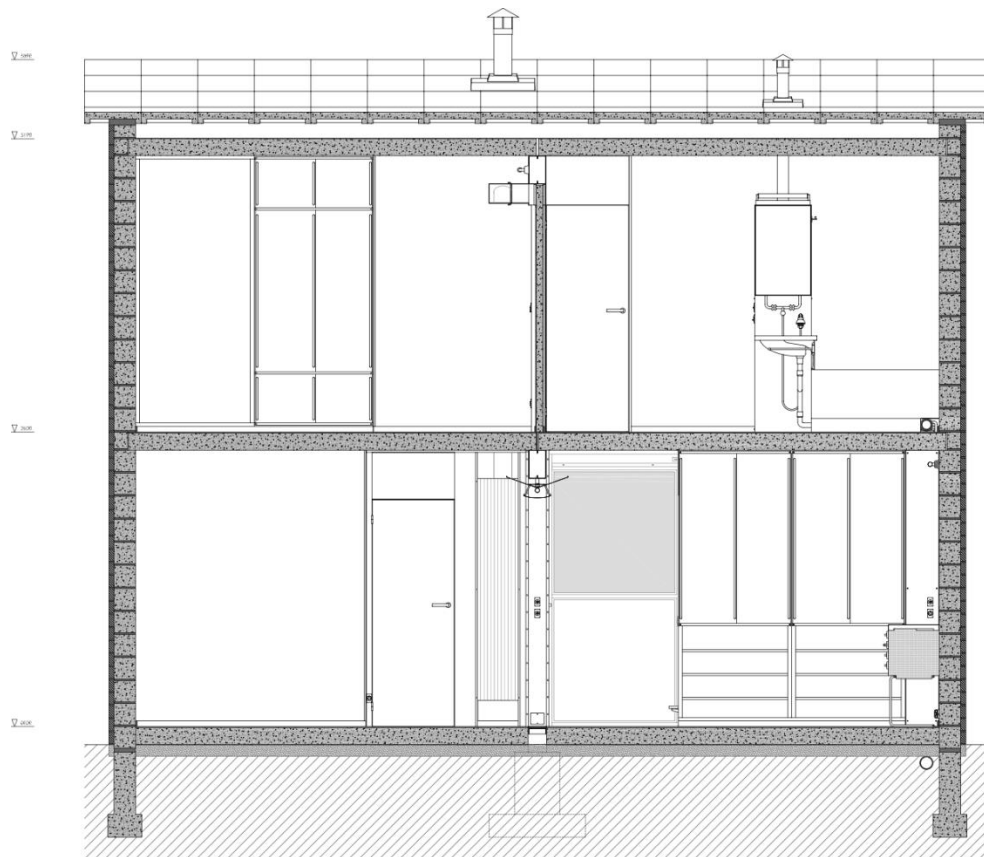
Kleine vijver achteraan in de tuin

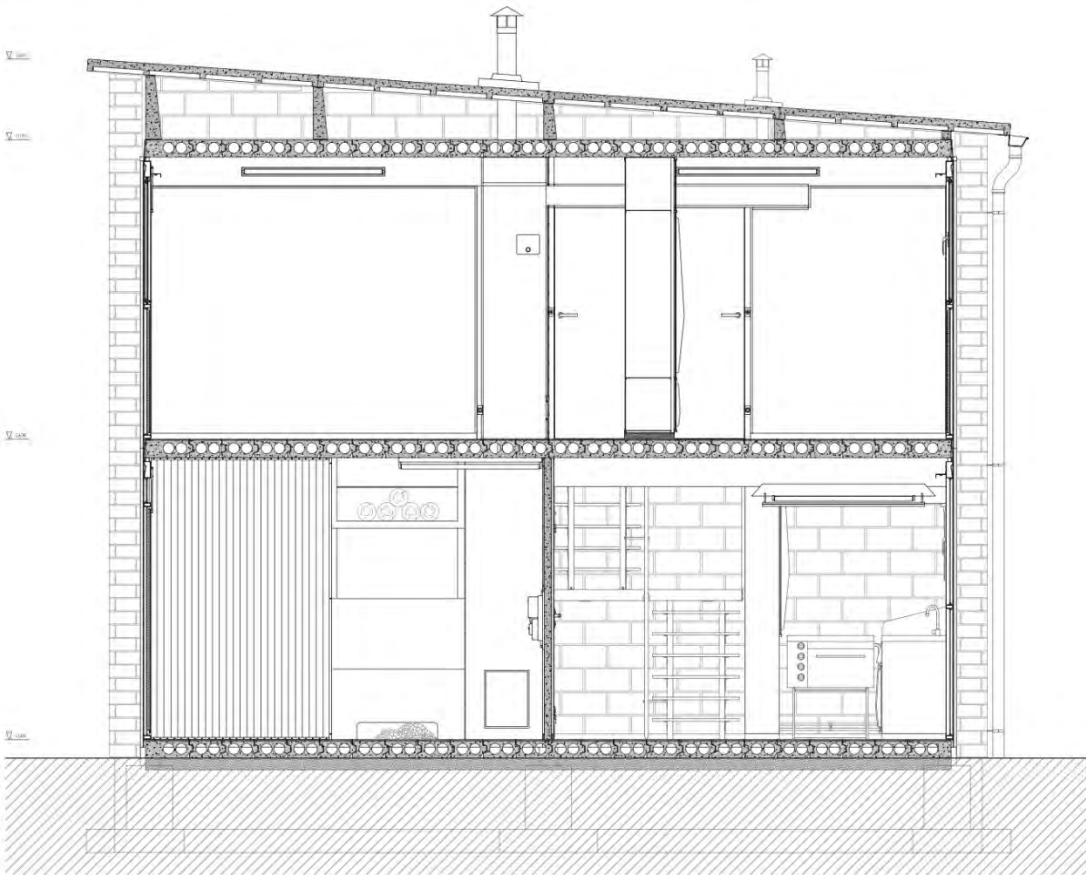
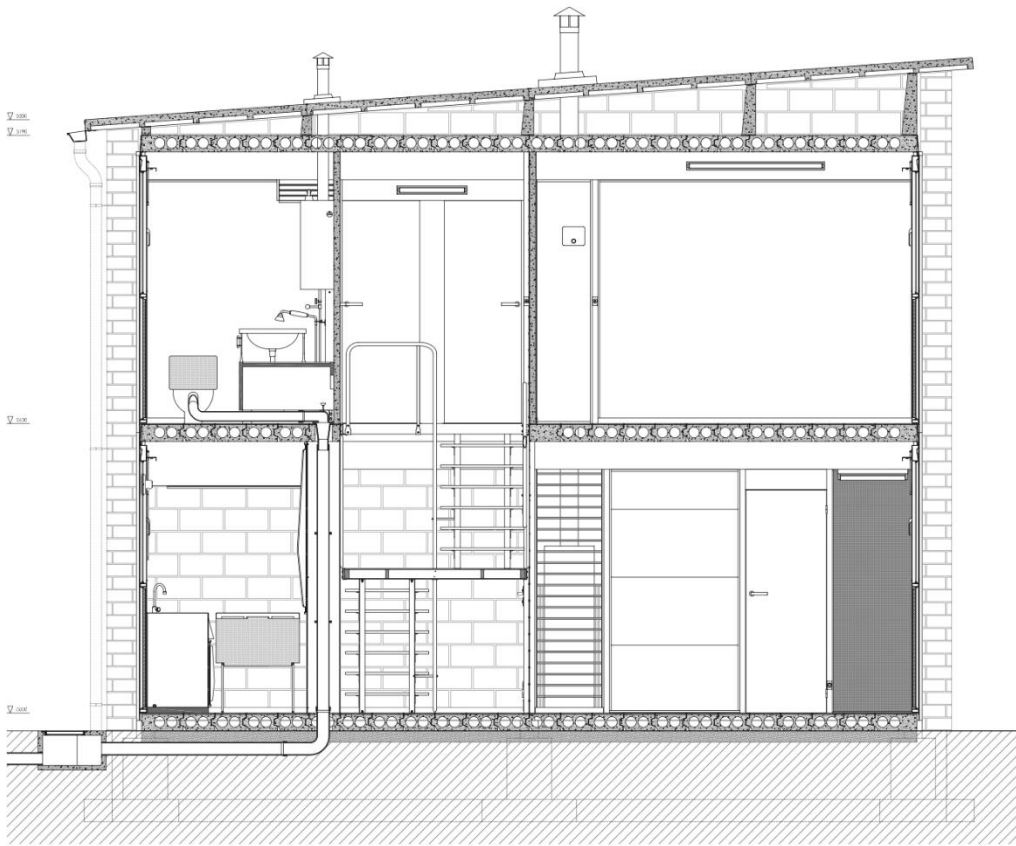

Rasterhek tussen tuin 7 en 8

3.3. INTERIEUR

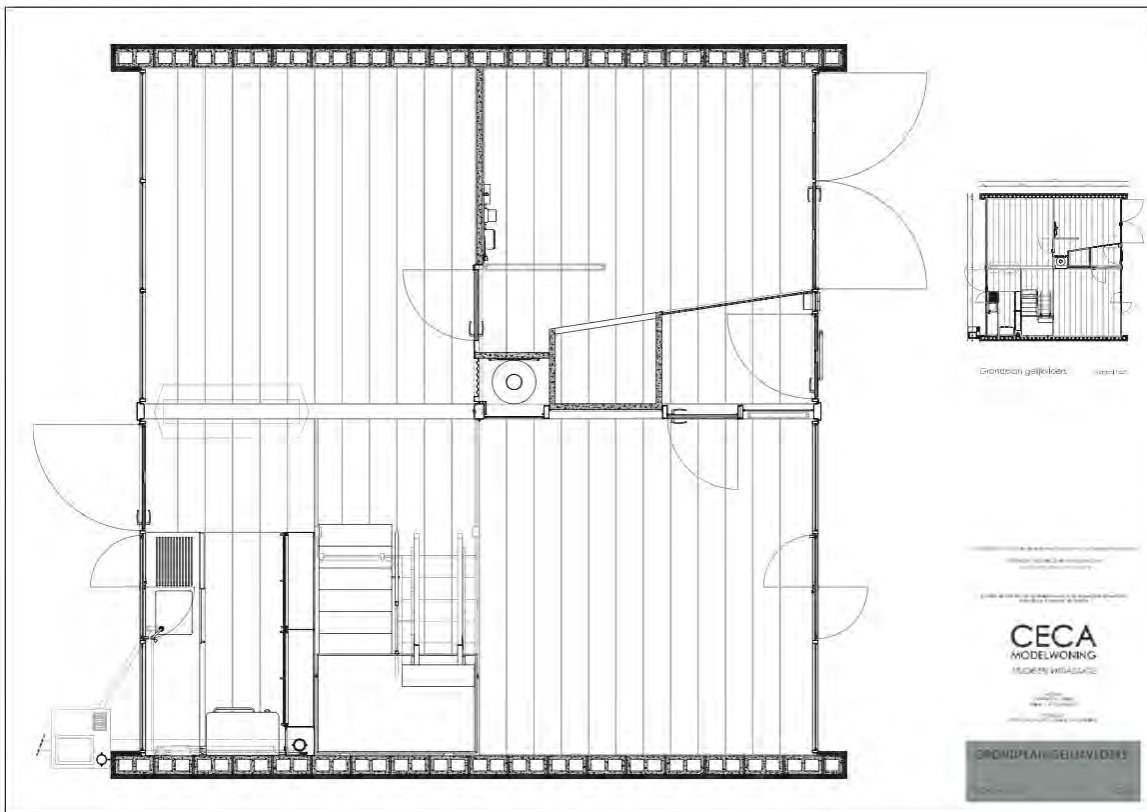
Elke verdieping is 2m50 hoog, de plattegrond is 7 op 7 meter.

Grondplan gelijkvloers

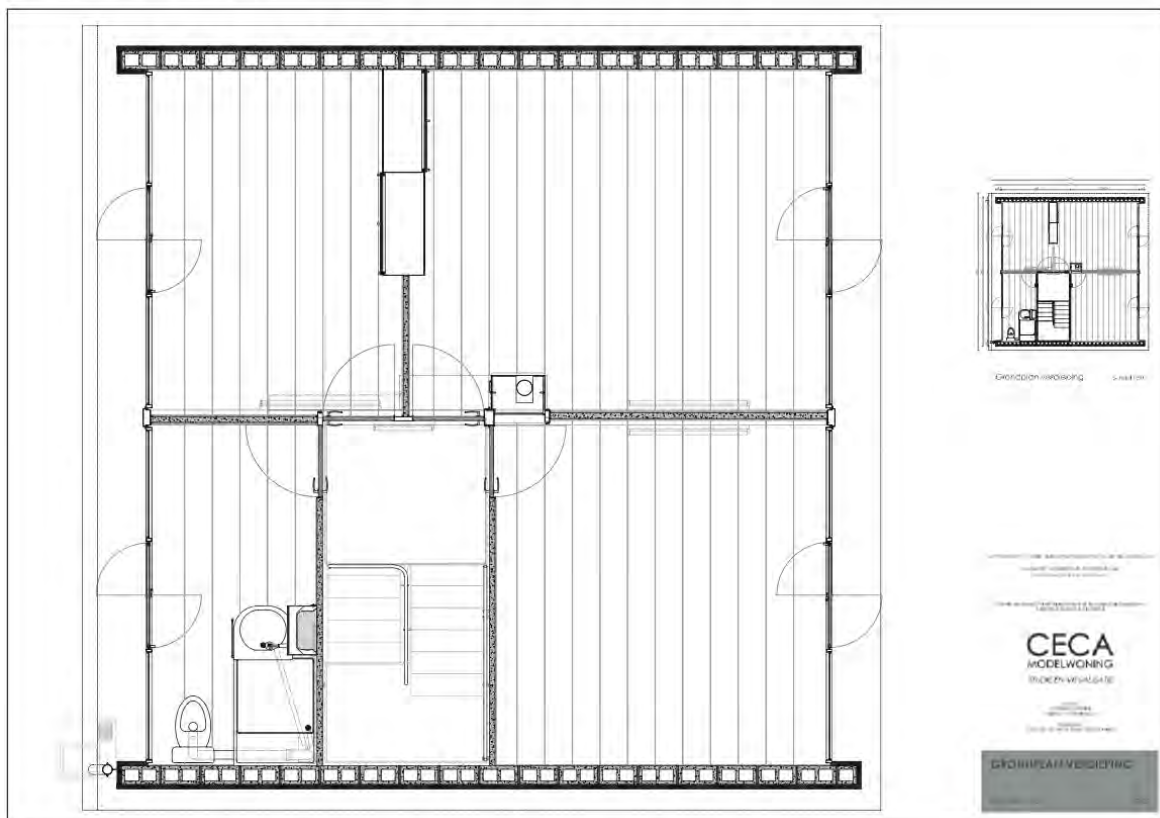
Papierformaat: A0 Schaal: 1/10

Met in wijzerszin vanaf linksonder: keuken, woonzone, remise, inkomhal, leefruimte

Grondplan verdieping

Papierformaat: A0 Schaal: 1/10

Met in wijzerszin vanaf linksonder: badkamer, kleine slaapkamer, grote slaapkamer, middelgrote slaapkamer

INDELING

De ruimtes hebben nog hun oorspronkelijke indeling. Belangrijke erfgoedelementen zijn de zichtbare structuur en open indeling, de open trap die beide niveaus verbindt, evenals de centrale kachel en het buizensysteem dat naar de bovenruimtes gaat. De stalen structuur en de plafondbalken, modulaire balken die in elkaar klikken, zijn overal zichtbaar in deze woning. De stalen portiek dat midden door het huis loopt, en de metalen structuur, vertoont hier en daar gaten en de verf schilfert af. Er zijn oorspronkelijke keukenkasten en twee ingebouwde kleerkasten in de slaapkamers ontworpen door Willy Van Der Meeren. Alle muren en deuren bevatten kleine schades en verfsporen. De klinken van de deuren zijn van verschillende tijden en soorten. Uit alle archiefmateriaal dat we konden inkijken blijkt dat alle muren steeds wit waren. Wel hadden sommige deuren een kleur, wat nu nog het geval is (remise, badkamer – telkens een kleur uit het kleurenpalet van Willy Van Der Meeren). We willen verder uitzoeken of we kunnen achterhalen of meerdere deuren gekleurd waren (zoals de kasten binnenin). Aangezien de vloer, wanden en ramen in dezelfde staat zijn in deze open woning, werd deze info hieronder gegroepeerd en niet per kamer herhaald.

Leefruimte (foto's architectenwoning 2016)

METALEN VLIESWANDEN EN RAMEN

In elke kamer is de metalen structuur van het huis zichtbaar. De witte verf bladert op verschillende plekken af of is slecht overschilderd. Er zijn kleine kieren op plaatsen waar de vlieswanden op de metalen structuur bevestigd zijn. Er is een groter gat aan de eetzone in de metalen structuur (met hout bedekt).

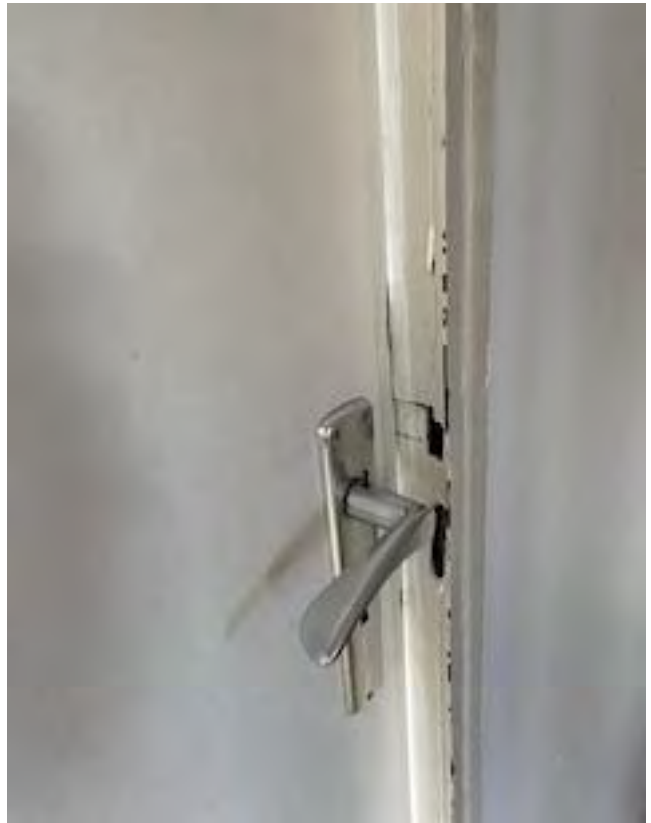
Stalen portiek centraal in de woning

Afschilfering verf metalen structuur en portiek

Oplap schilderwerk metalen structuur

Witgeschilderde verf metalen frames

De metalen vlieswanden vertonen schimmelsporen op plaatsen waar veel condensatie komt, rond de ramen. Ook de kaders rond de ramen vertonen roestvlekken, schimmel, verfafschilfering.

Metalen panelen aan ramen: schimmelvlekken op het metaal (middelgrote slaapkamer)

Verf raamkaders (links badkamer, rechts leefruimte)

De metalen vlieswanden onder de ramen zijn dun en isoleren niet (zie boven). Voor sommige wanden onder de ramen zijn er houten voorzetwanden met isolatie geplaatst. Deze wanden zijn echter slordig en slecht afgewerkt, waardoor condensatiewater erachter loopt. De vraag stelt zich ook of ze wel isolerend werken.

Kleine slaapkamer voorzetwand

Grote slaapkamer voorzetwand

Badkamer voorzetwand

De mastiek van de ramen is versleten, verduurd en deels ontbrekend. Schimmelsporen kunnen niet verwijderd worden. We willen de mastiek overal laten herdoen.

Ramen eetzone

Mastiek en verf rond raamranden verduurd (badkamer)

Kleine slaapkamer

Mastiek en verf rond raamraden verduurd (kleine slaapkamer)

VLOEREN

Benedenverdieping:

De benedenverdieping heeft overal de oorspronkelijke zware stenen terrazzo vloer die glad gepolijst is. De voegsels van de welfsels zijn opgevuld met cementgebonden mortel. Een deel van deze voegen is gebarsten en ontbreekt op sommige plaatsen. Het zwarte terrazzo vertoont barsten en een aantal vlekken. Graag willen we dit laten herstellen en voegen laten vullen. In de opdeling van de modules, halfweg de ruimte ligt, er een zwart stuk vinyl op het beton, met gaten en scheuren.

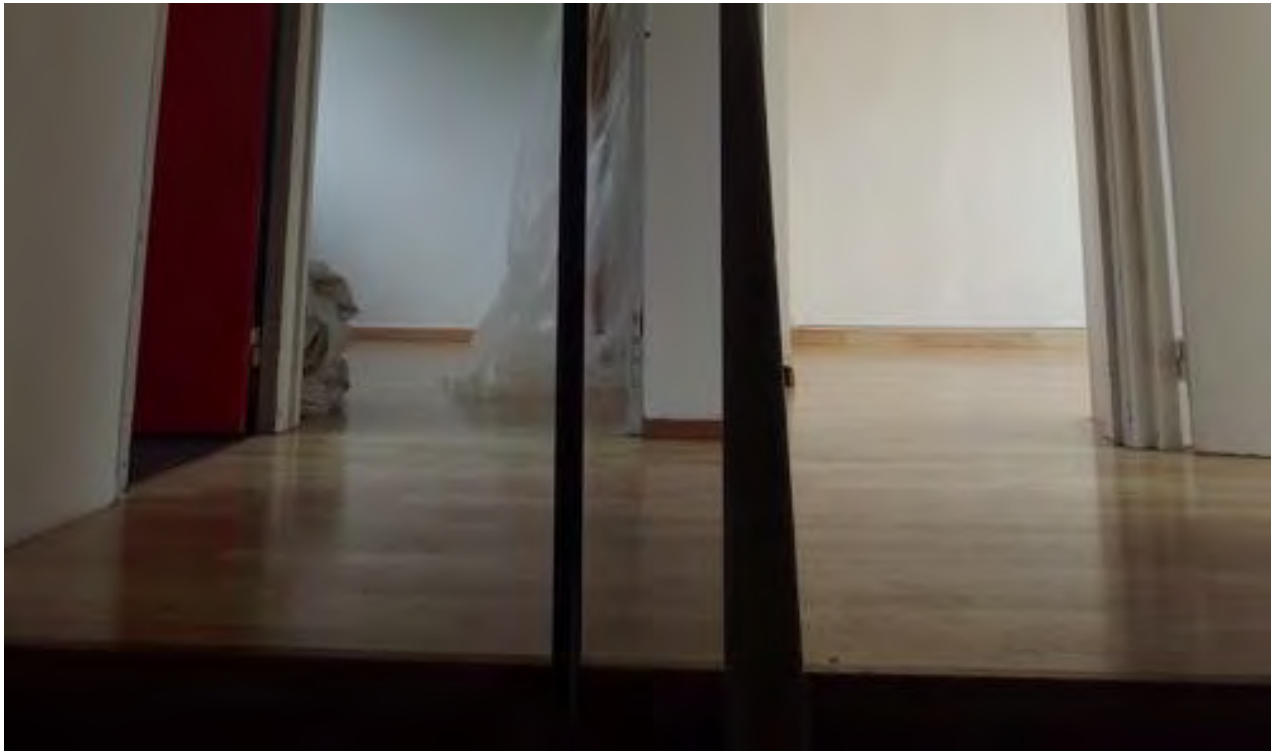

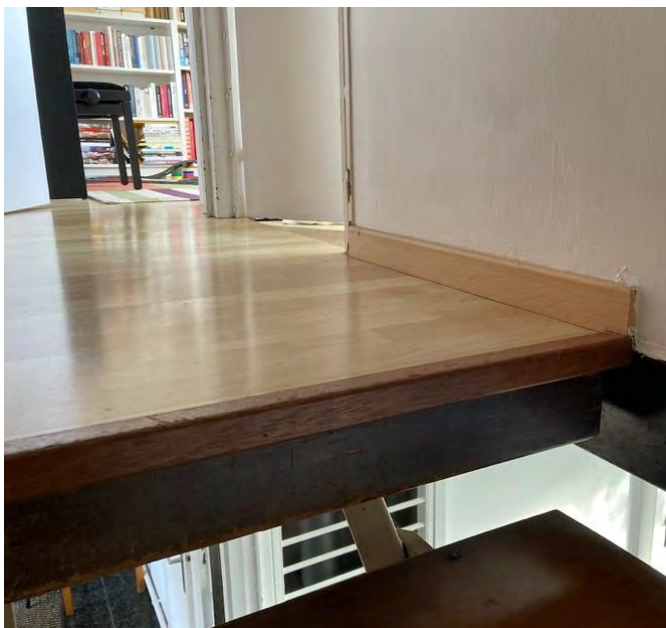
Vinylstrook doorheen de leefruimte

Bovenverdieping:

De vloer van de drie kamers boven, en ook de overloop van de trap, zijn met laminaat bedekt. Eronder zit het oorspronkelijke, poreuze, beige terrazzo, ongepolijst. Bij aankoop in 2021 was het laminaat in de middelgrote slaapkamer beschadigd en werd die afgebroken en het terrazzo vrijgemaakt. Er werd een staal van de vloerplaten op asbest onderzocht, met negatief resultaat. De voegen van deze natuursteen zijn op verschillende plaatsen verdwenen of gebarsten. De vloer is heel poreus en heeft behandeling nodig. Graag willen we de hele bovenverdieping terug in het originele terrazzo. We plannen eerst een onderzoek te laten doen om de juiste behandeling van deze natuursteen vinden.

Laminaat bovenverdieping

Laminaat overloop boven

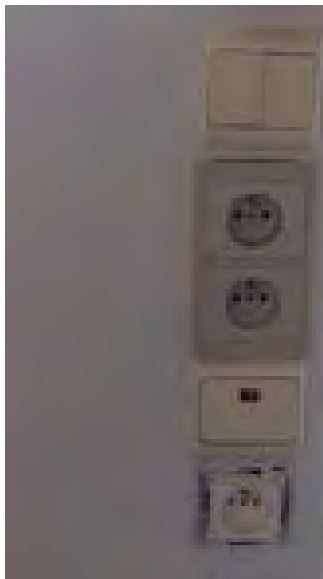
Werken in 2021, middelgrote slaapkamer

Na de werken in 2021, middelgrote slaapkamer, ontbrekende voegsels

ELECTRICITEIT

Het originele systeem waarbij de bekabeling voor elektriciteit via de stalen structuur verliep is nog aanwezig, echter aangevuld door latere stopcontacten, schakelaars en kabelgoten. Deze hebben verschillende stijlen en soorten, zijn niet visueel op elkaar afgestemd. Sommige kabels liggen bloot of schakelaars zijn onafgewerkt.

Oorspronkelijk stopcontact op metalen frame, en latere stopcontacten

Oorspronkelijke positie van schakelaars op het metalen frame

KAMERS

Inkomhal

Er is een kleine inkomhal met een witgeschilderde houten wand (waarschijnlijk oorspronkelijk in naturel hout). De metalen deur is vanbinnen bekleed met een houten paneel (voor isolatie) en een extra houten opzetstuk rond de klink. Te bekijken hoe deze isolatie ook visueel te verbeteren. In de zone links van de deur is er een slordig houten opzetstuk waar oorspronkelijk waarschijnlijk de brievenbus was. Het glazen raampje onderaan is gebroken. In de hal is er een neonverlichting. Het metalen kader aan de voordeur vertoont roest en kreeg een later opzetstuk.

Details inkomhal, metalen panel binnenkant voordeur

Gebroken glas

Afgebleekte voordeur met handgreep

Binnen- en buitenkant later houten paneel

Leefruimte met trap

De benedenverdieping heeft een open ruimte met een deel woonkamer en een deel eetzone. Beide ramen hebben bovenaan oorspronkelijke, zwarte verluchttingsroosters en gordijnrails. Aan de eetzone zijn in de hoek vocht- en schimmelvlekken. Alle muren tonen sporen van plamuurwerk en oneffenheden, slecht schilderwerk. Centraal beneden staat een hoge ronde gaskachel die verwarming voor het huis voorziet. Oorspronkelijk stond er hier een kolenkachel die later door een gaskachel vervangen werd. De kachel staat centraal, zoals oorspronkelijk voorzien, en is aan beide kanten open (met uitneembaar lattenkader). Een koker leidt naar de vier kamers boven die zo mee verwarmd (kunnen/konden) worden. Metalen buizen komen in alle kamers boven uit en hebben een klepsysteem met hendels die gedeeltelijk open kunnen gezet worden. Het systeem werkt nog hoewel het warmtebereik boven miniem is met de huidige kachel. In de leefruimte werd er recenter een tweede gaskachel geïnstalleerd om het woongedeelte voldoende te kunnen verwarmen in de winter. In 2021 werd deze tweede kachel door een nieuwe gaskachel vervangen.

Woonkamer, twee kachels (foto architectenwoning 2016)

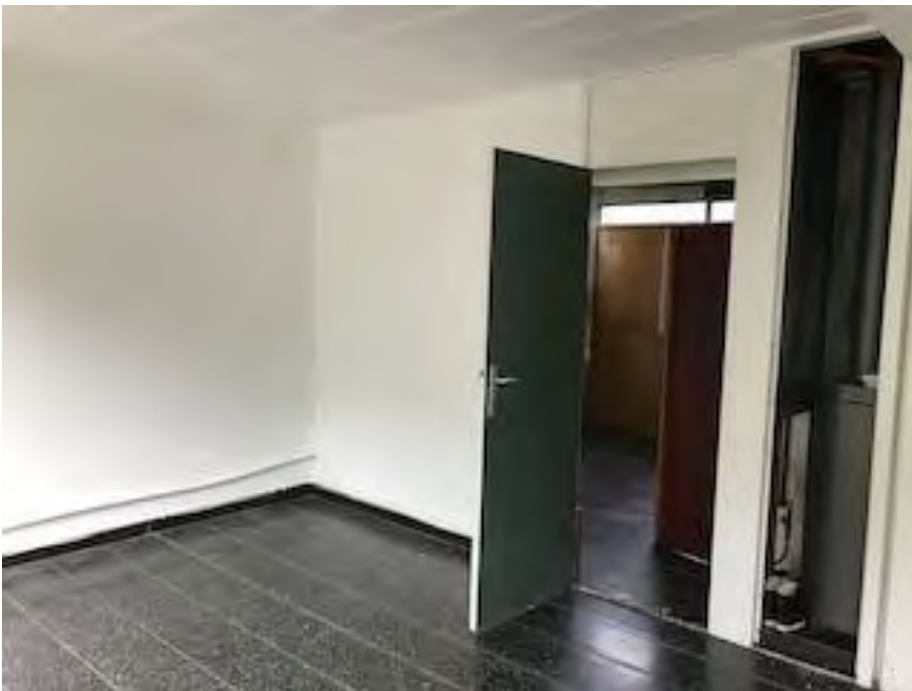
Kachels 2021

Zijkant verwarming schacht

Eetzone met ramen tot beneden, open keuken, verkleinde achterdeur in hout (foto architectenwoning 2016)

Eetzone 2021

Eetzone, verluchttingsgaten en gordijnrails in zwart

Houten lat op metalen frame onderaan

Vochtplek hoek eetzone, schimmel op muur en frame

Gat metalen frame, water komt hier binnen bij regen, schimmel

Houten witte lat over hele onderkant, mastiek verduurd

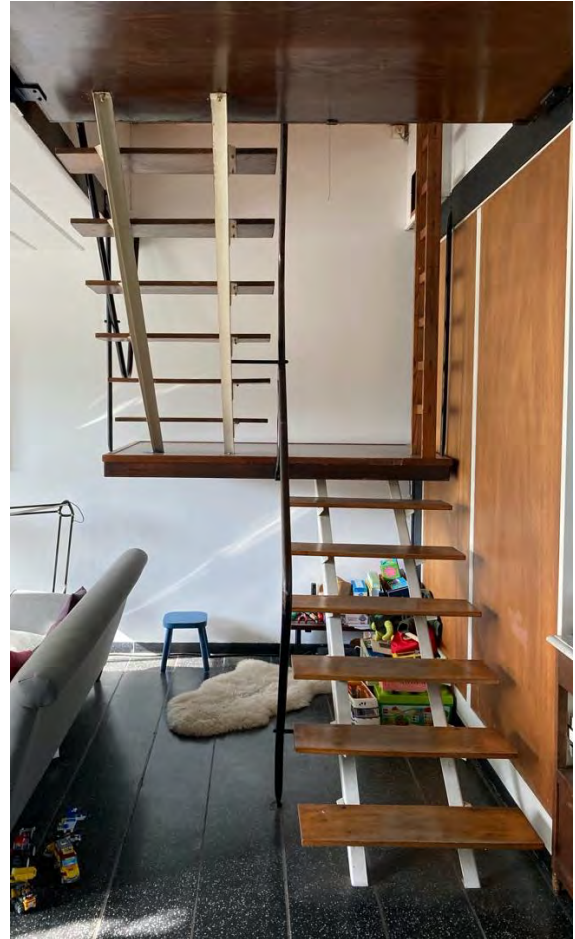

Smallere houten achterdeur

De unieke trap is nog in oorspronkelijke staat. De leuning in zwart, de houten treden, de draagstructuur van de trapdelen in wit, zijn nog allen origineel. Het hout van de treden vertoont slijtagesporen. De vijzen tussen het hout en de stalen structuur zijn hier en daar verroest. De zwarte verf op de leuning is deels weg. Zowel de witte als zwarte verflaag moet herdaan worden. De twee overlopen van de trap, met hout beklede zwevende platforms, halfweg en bovenaan, zijn beide met laminaat bedekt, wat we willen verwijderen. In een vroege fase werd er een platform tegen de muur gemaakt (zou ooit een plek voor een kinderbed geweest zijn), bereikbaar met ladder. Momenteel staat de boiler hier, achter een spiegelwand. Op de overloop boven is er een neonlamp en later houten paneel tegen het stalen frame gehangen.

Gebruikssporen houten treden, donker laminaat halfweg

Laminaat op trapplatform boven

Staat van zwarte verf op trapeuning

Tussenplatform met ladder (plaats boiler)

Overloop, laminaat vloer

Recent multiplex panel voor stalen portiek, structuur van recentere neonlamp hangt los

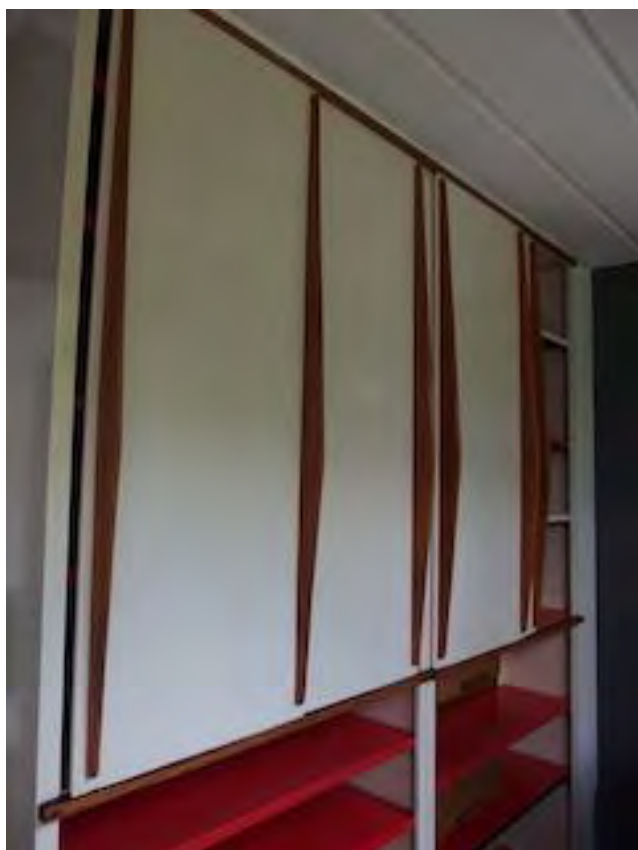
Keuken

De keuken werd volledig heringericht met goedkope meubels. Het draairaam is verplaatst van midden naar zijkant. Er werd een dampkap voor het draairaam geïnstalleerd waardoor dit niet meer open kan.

De kopse achterwand van de keuken werd met een houten wand met grijs geschilderde tegelstructuur bekleed. De ingebouwde keukenkasten zijn origineel. De deuren werden wit geschilderd, ze waren oorspronkelijk rood (nog te zien in de binnenkant). De onderste deuren ontbreken. De schappen zijn met roodoranje plastic bekleed. Te onderzoeken hoe de kasten terug in oorspronkelijke opdeling/kleur te brengen. De verluchtigingsgaten boven de ramen zijn hier wit geschilderd (origineel zwart) en functioneren hier niet meer, het schuivend paneel ontbreekt en zou moeten hermaakt worden.

Keuken met originele kasten en recent aanrecht

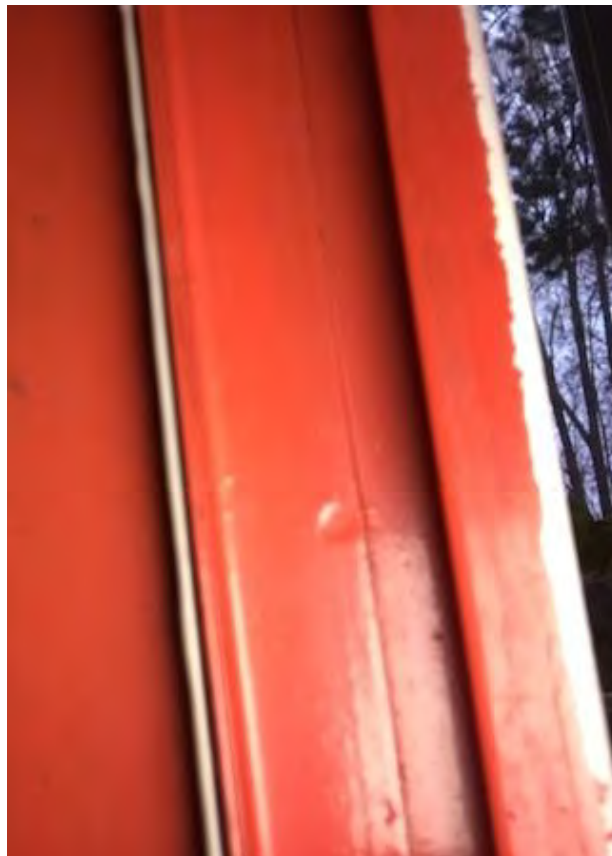
Originele keukenkasten

Dampkap blokkeert verplaatst draairaam

Achterkant originele keukenkast met verfresten

Originele kleur kastdeuren te zien op binnenkant

Neonverlichting; verluchttingsraster keuken: deel ontbreekt

Remise

De compacte woning voorziet in een ruime opbergruimte. Ze heeft twee metalen opendraaiende deuren naar buiten. Deze zijn vanbinnen met hout bedekt om beter te isoleren, een eerste laag in houtkleur, een tweede laag in wit rond de deuropening (dit wordt best als geheel herdaan). Er zijn schimmelsporen. Er is een ingebouwde kast aan de achterkant van de tweede kachel. In deze ruimte is de electriciteitskast en gasaansluiting ondergebracht. De ruimte is ruw afgewerkt. Een zone, ter hoogte van de inkomhal, heeft een houten lattenwand, waarschijnlijk origineel (te onderzoeken). De deur naar de leefruimte is in een groen uit het gekende kleurpalet van Willy Van der Meeren (zelfde groen als fries), en is waarschijnlijk origineel, wel afgebleekt. We plannen te onderzoeken of dit de oorspronkelijke kleur was, om dit te herschilderen.

Zicht van remise op leefruimte, zicht op bekabeling

Remise, zicht op buitendeur

Elektriciteit remise

Deur remise binnenkant

Houten wand tussen remise en inkomhal, mogelijks origineel

Ingebouwde kast remise, achterkant tweede kachel

Achterkant oorspronkelijke positie kolenkachel
(door vorige eigenaars vervangen door een gaskachel)

Met hout beklede metalen dubbele deur naar buiten

Schimmel onderkant deur remise

Deur remise met verschillende houten panelen bekleed

Badkamer

De badkamer heeft momenteel zwarte tegels op de vloer en grijs-witte tegels deels op de muur. Er is een WC, inloopdouche en dubbele lavabo. De WC bevindt zich niet meer op de oorspronkelijke positie. Doordat deze naar de overkant van de kamer verplaatst werd, loopt er onder de ramen een balkvormige grote plint met de afvoerbuizen. Onder de ramen staat een houten voorzetwand die wit geschilderd is. Op vroegere foto's uit de jaren 2000 zien we dat deze houtkleurig was, maar we weten niet zeker of deze origineel is, dit vergt verder onderzoek. De kabels in de ruimte die recenter zijn toegevoegd, zijn slordig of niet afgewerkt. Behalve mogelijks de voorzetwand onder de ramen en het verluchttingsraster zijn geen van de elementen hier origineel. Aanvankelijk was er een kleine douche. De deur is in een Willy Van Der Meeren signaal-rood, en is hoogstwaarschijnlijk oorspronkelijk. Op termijn willen we de badkamer herinrichten.

Badkamer 2016 (foto architectenwoning)

Houten wand onder ramen, verlaag in slechte staat

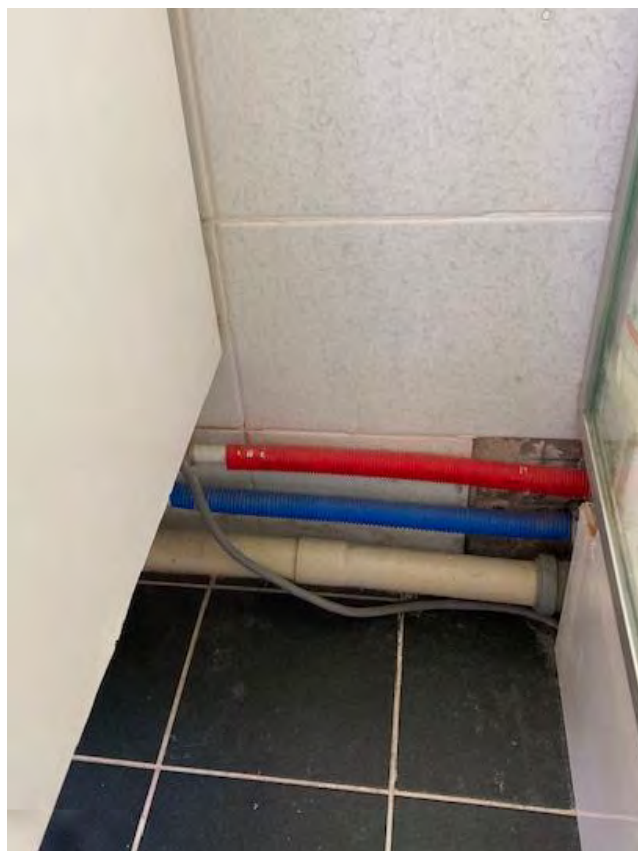
Badkamer 2021

Deur badkamer, buitenkant rood, beschadigingen

Onafgewerkte buizen badkamer

Raster van origineel verwarmingssysteem

Grote slaapkamer

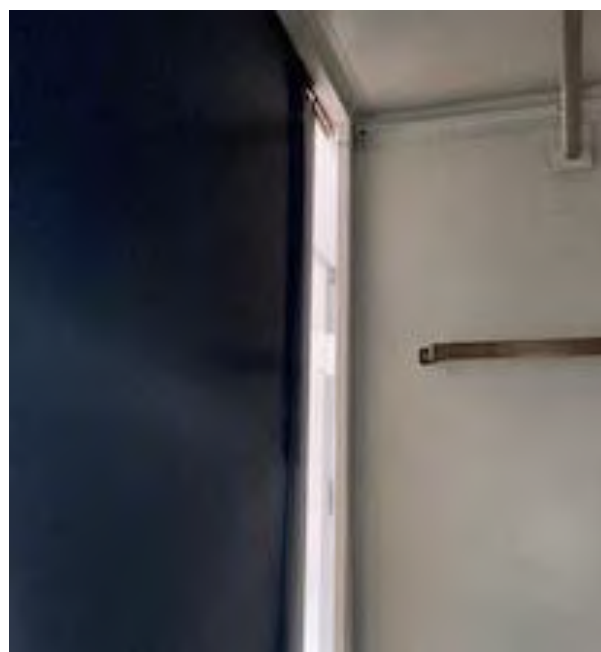
De ruimte heeft laminaat vloerbekleding. Door de ruimte lopen twee kokers van de kachels. In de oorspronkelijke koker is er een luik dat open kan om meer warmte binnen te laten. De oorspronkelijke metalen koker vertoont sporen van corrosie, schade en afschilfering, heeft herstelling nodig. Er staat een houten voorzetwand voor de metalen vlieswanden, echter met kieren -- op termijn te verwijderen of te herdoen. De ramen vertonen roestsporen en verfafschilfering, mastiek is verduurd en met schimmel. Er staat er een ingebouwde Willy Van Der Meeren kast met witte deuren. De binnenkant van de deuren en archiefbeelden tonen dat deze deuren oorspronkelijk blauw waren. De kast vertoont verf/vuil-sporen, de rails haperen. Het houten paneel ernaast (achterkant van de ingebouwde kast in de kleine slaapkamer) was oorspronkelijk in hout (zoals de achterkant van de keukenkasten), maar werd later wit geschilderd.

Laminaat vloerbedekking

Verf frame

Ingebouwde kast Willy Van der Meeren, originele kleur op binnenkant deur

Dubbele schoorstenen in kamer

Schade aan originele metalen koker

Verluchttingsraster detail

Draairaam met roest

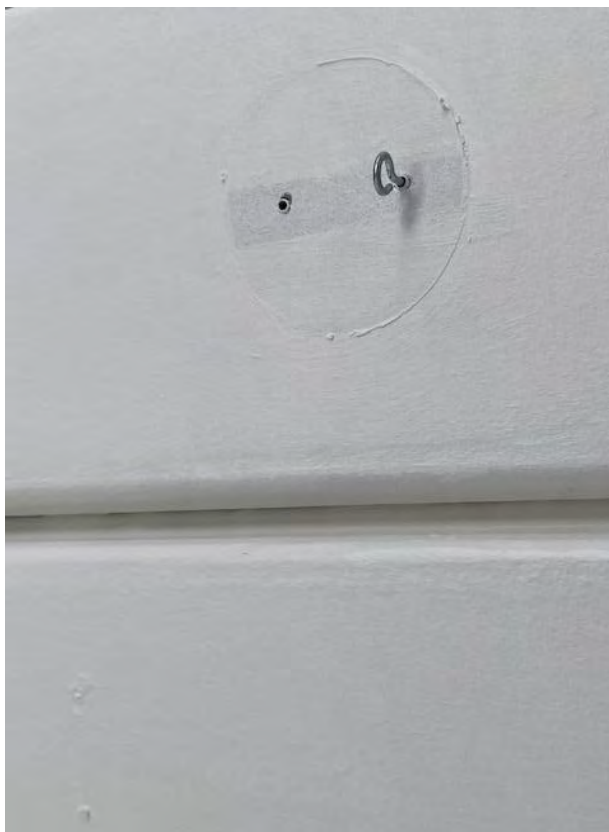
Middelgrote slaapkamer

In deze kamer werd het laminaat in 2021 verwijderd (zie: vloer). De metalen vliespanelen onder de ramen hebben hier geen houten voorzetwand. Ze vertonen sporen van schimmel en hebben kieren waar koude binnenkomt. Herstelling is nodig, zodat geen tocht binnenkomt langs de panelen.

Een niet-originele witte ingebouwde opslagkast is aanwezig. De plinten ontbreken deels en zijn slordig geschilderd. Er zijn nieuwe stopcontacten en kabelgoten bovenaan. Muren en plafond hebben kleine gaten.

Originele natuurstenen vloer

Verschillende gaten en verfsporen plafond

Ingebouwde kast (niet origineel), zwarte plinten in zwart zoals origineel

Latere bekabeling

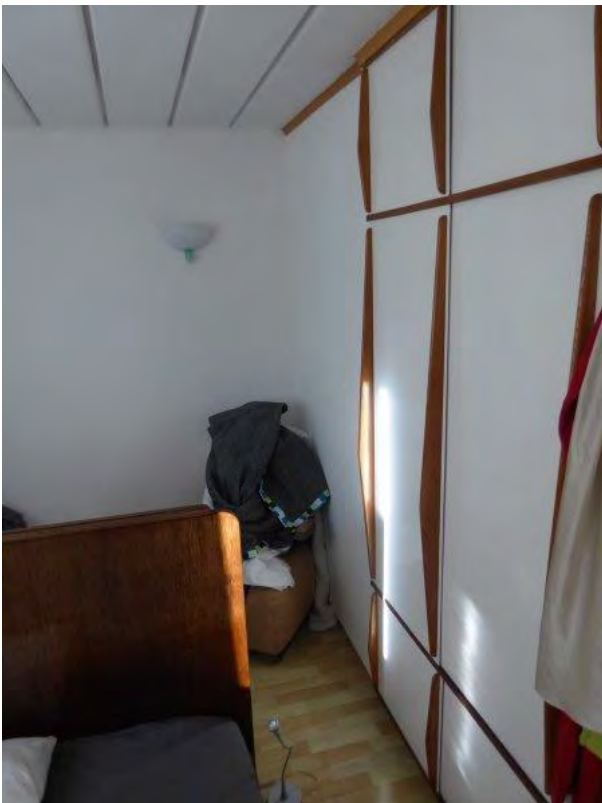
Origineel stopcontact op frame, en latere stopcontacten/bekabeling, afwerking vloer en zwarte plint ontbreekt

Kleine slaapkamer

In de kleine slaapkamer worden de metalen vlieswanden bedekt door een houten wand. Er liggen losse kabels met stopcontacten (verbonden met de grote slaapkamer). Tussen deze kamer en de aanpalende kamer staan er twee ingebouwde kasten van Willy Van Der Meeren, elk openend naar een kamer. De witte kastdeuren zijn niet de originele kleur (de binnenkant toont het oorspronkelijke blauw). De schuifdeuren van de kast haperen en er zijn vele gebruikssporen op de kasten. Het zwarte verluchttingsraster en gordijnrails is hier wit geschilderd, en willen we terug zwart, zoals oorspronkelijk. Op de vloer ligt momenteel laminaat. In deze kamer hangt er nog een originele neonverlichting, boven de deur.

Kleine slaapkamer (foto architectenwoning 2016)

Originele ingebouwde kasten

Staat van originele ingebouwde kast

Buizensysteem met luik voor verwarming, originele neon

Verluchtingsrasters en gordijnrails in het wit geschilderd

4. ERFGOEDWAARDEN

De bijzondere architectuurhistorische en erfgoedwaarde van het Vierwindenbinnenhof wordt beschreven in het beschermingsbesluit van 30 oktober 2008 (ID 4550). Hieronder de tekst van het besluit, met enkele kernbegrippen in vet aangeduid.

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/224>

Architectuurhistorische waarde:

Als vroeg en representatief voorbeeld uit het oeuvre van Willy Van Der Meeren (1923-2002) waarin **sociale bewogenheid en innovatief denken** steeds centraal hebben gestaan. Dit gedachtegoed vindt een hoogtepunt in zijn EGKS-huis van 1954, een uniek experiment in de industrialisering van de woningbouw gekenmerkt door **constructieve helderheid en functionaliteit**. Het is totaal vernieuwend op het vlak van **geprefabriceerde bouwelementen, door de hoge graad van flexibiliteit die persoonlijke variaties** mogelijk maken en waarvan de stalen portiek het meest illustratieve voorbeeld is. Maar vooral de open planindeling die volledig breekt met de diep ingewortelde traditionele grondplannen, kan revolutionair genoemd worden.

Dit revolutionair en aanvankelijk zeer beloftevol woningconcept vond uiteindelijk slechts toepassing in één project, namelijk het Vierwindenbinnenhof te Tervuren: een uniek en vrijwel gaaf bewaard ensemble van in drie bouwblokken ondergebrachte, gekoppelde EGKS-woningen, geconcipeerd in 1955 als een besloten woonerf met een **doordachte verdeling tussen publieke en private** ruimte, respectievelijk het gemeenschappelijke binnenplein met tuinaanleg en parking aan de rand, en de modulaire woningen met private tuin aan de achterzijde. Markant hierbij is tevens het feit dat één van de woningen door Van Der Meeren zelf werd bewoond, als promotiestunt of ultieme poging om zijn gedachtegoed uit te dragen.

Sociaal-culturele waarde:

Als een uitzonderlijk manifest van het modernistische en sociaal geïnspireerde gedachtegoed van Willy Van Der Meeren om door middel van gepersonaliseerde massahuisvesting een verbetering van de leefwereld en wooncultuur van de arbeider tot stand te brengen.

Woning 7 is vrij authentiek, in de zin dat de basisstructuur en elementen die als modelwoning getoond werden in Charleroi ter promotie van de nieuwe en revolutionaire EGKS-woning, hier in grote mate gebruikt en gevolgd zijn. Meest bijzonder is het gebruik van de stalen portiek waarrond de woning opgetrokken is, die **enkel hier terug te vinden** is. Het oorspronkelijk ontwerp met twee modules wordt hier gevolgd, met een centraal verwarmingssysteem met buizen naar alle kamers.

Referenties:

"Since May 2017, my family and I have had the chance of residing at House nr.6, and nr.7. House nr.7 is the most original C.E.C.A. unit to this date, partially composed of elements from the 1954 prototype, and comprising the originally intended steel portico structure." Citaat van Peter Swinnen, architect.

Swinnen onderbouwt deze stelling o.a. als volgt: "Historical facts relating to the initial conception of the C.E.C.A. house have been based on rare live interviews with Willy Van Der Meeren conducted by Prof. dr. Emiel De Koning, as well as the ZIGGURAT TV documentary, edited by Jurgen Persyn (BRT 1995)."

Erfgoedkenmerken:

- Flexibele indeling van de woning door open plan
- Stalen portiek, enkel in dit huis
- Bepaalde elementen in dit huis zoals verluchttingsroosters zijn enkel hier aanwezig. Ook de vloeren in verschillende natuursteenvarianties terrazzo zijn er enkel in woning 6 en 7. Verschillende details aan dit huis: De dikte van het frame van de opendraaiende ramen, de structuur rond de kachel, de voordeur, verschillen enigszins van de andere huizen.

- Uit verschillende aanwezige elementen blijkt dat dit huis het meest zou aanleunen bij het oorspronkelijke concept voor de EGKS-woning die Willy Van Der Meeren en Léon Palm op het oog hadden.
- Heldere, modulaire opdeling van gevels, die flexibel kunnen ingevuld worden met panelen (metaalvlieswanden) of glas/ramen.
- Metalen modulaire balken van plafond, zichtbare structuur
- Vloeren in terrazzo steen, met beton op welfsels

Erfgoedelementen:

- Stalen portiek waarop het huis steunt
- Zwevende trap die de twee niveaus verbindt
- Stalen voordeur met karakteristieke elleboogvormige deurgreep
- Verwarmingssysteem beneden naar de vier kamers op de bovenverdieping
- Ingebouwde originele kasten in keuken en slaapkamers

5. BEHEERSVISIE

Deze visie is opgemaakt op basis van de diagnose en erfgoedwaarden geformuleerd in dit beheersplan. Het doel van dit beheersplan is het opmaken van een leidraad die ons in staat stelt om de recent verworven woning zo goed mogelijk te beheren. Als nieuwe eigenaars die de woning sinds september 2021 bewonen willen we de woning geleidelijk herwaarderen met behoud van erfgoedelementen en -kenmerken. Alle aanpassingen dienen te gebeuren met respect voor de bewaarde elementen, de originele plannen en de denkwijze van Willy Van Der Meeren. Het behouden van de woonfunctie van de woning staat voorop. Het energiezuiniger maken van de woning vormt hier een aspect van. We overwegen een energieaudit om dit te begeleiden.

Woning 7 is van groot architectuurhistorisch en erfgoedbelang. Het unieke karakter willen we bewaren en waarderen, en zo goed mogelijk herstellen en zichtbaar houden. Voor de realisatie van ingrepen plannen we samen te werken met vakmensen die de nodige expertise kunnen voorleggen.

Het beheersplan is een referentiedocument om, naast een goed onderhoud, ook een aantal aanpassingen naar hedendaagse normen te kunnen verwezenlijken. Architecturaal gezien is de woning vrij goed bewaard gebleven. Dit plan wil een overzicht van werkzaamheden geven die ervoor dienen om de woning te behouden en op te waarderen.

Hoofddoelstellingen:

- De algemene doelstelling is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen van de erfgoedwaarden. De woning verkeert momenteel nog in relatief goede toestand, maar vertoont ook tekenen van veroudering en slecht onderhoud. Hoofddoel is het behoud en herstel van de aanwezige erfgoedelementen met respect voor de originele architectuur.
- Behoud van de buitenstructuur van de woning qua constructie, transparantie en materiaalgebruik waarbij de architecturale eigenheid en herkenbaarheid voorop staat, ook in overeenkomst met de andere huizen van het Vierwindenbinnenhof. Voor de structuur is nood aan reparatie van schrijnwerk, behandeling van metaal, vervangen van glas, schilderwerken naar oorspronkelijke kleuren
- Herwaarderen van elementen van de woning die vervangen of bedekt werden.
 - o Terugbrengen van een metalen achterdeur
 - o Verplaatsen draairaam keuken naar oorspronkelijke centrale positie
 - o Schilderwerken met gepaste verf van de gevels en deuren met een zekere regelmaat
 - o Laminaat op de bovenverdieping verwijderen en terrazzo vloeren behandelen en herstellen
 - o Laminaat op trapplatforms verwijderen, ondergrond behandelen (hout en terrazzo).
 - o Ingebouwde kasten terug in de oorspronkelijke kleuren brengen
 - o Houten panelen op metaalvliedwanden, op voordeur en door remise verwijderen/vervangen
- Onderzoek naar de oorspronkelijke kleuren van de verschillende elementen, terugbrengen van oorspronkelijke elementen en kleuren. Stalen achterdeur in kleur, gele frames van draairamen, rode voordeur. Inbouwkasten binnen terug naar oorspronkelijke kleur.

Nevendoelstellingen:

- Woonfunctie ondersteunen: de woning energiezuiniger maken. Mogelijks ondersteund door een energieaudit onderzoeken van isolerende ingrepen met respect voor het bijzondere erfgoedkarakter; onderzoeken van muren, plafond of vloer voor isolerende ingrepen. De slordige houten voorzetwanden voor de metalen vliedwanden verwijderen wanneer andere isolerende ingrepen kunnen gebeuren. De opzetramen verwijderen en vervangen door een efficiënter systeem,

met respect voor de erfgoedwaarde. Een beter energieverbruik gaat hier samen met een verhoogd wooncomfort.

Een recent onderzoek van Erfgoed toonde aan dat opties hier beperkt zijn.

<https://oar.onroenderfgoed.be/publicaties/OAOE/70/OAOE070-001.pdf>

Ook een studie (integrated project work) uit 2010-2011, een onderzoeksproject aan de KU Leuven, in het kader van de *Master in conservation of monuments en sites* naar het Vierwindenbinnenhof (door Burak Yalcin, Valeria Megna, Yi-Ling Pan en Vahid Skeikh Rezaei, KU Leuven), wees hierop.

- Gebruikswaarde: vervangen van keuken en badkamer die deels teruggaat naar de originele indeling, maar met moderne uitrusting.
- Kleine instandhoudings- en reparatiewerken van vloer, plafond, ramen, deuren, muren.
- Update van installaties voor waterboiler, mogelijks elektriciteitswerken, installatie ontkalker.
- De remise herinrichten met opbergruimtes, met het oog op het gebruik als gezinswoning van deze compacte woning. De kachelstructuren daar ook veilig afschermen.
- Tuin herinrichten met inachtneming van de intenties van Willy Van Der Meeren, nl. met natuurlijke afsluiting tussen de verschillende privétuinen, met hagen en struiken, eerder dan met hek of raster. Verder onderzoek naar de oorspronkelijke bomen of planten in de tuin.
- Het huis op regelmatige basis onderhouden, om het behoud op lange termijn te garanderen. Regelmatige controles en onderhoudswerken zullen ervoor zorgen dat grotere restauratiewerken minder snel nodig zullen zijn.

6. MAATREGELEN

6.1. Algemeen

Nu we een klein jaar in onze woning leven, alle seizoenen meegemaakt hebben, kunnen we een beheersvisie en beheersplan voorleggen voor deze bijzondere woning van Willy Van der Meeren. De afgelopen maanden inspecteerden we het huis, stelden we schade vast, deden we onderzoek naar de woning en geschiedenis en raadpleegden we enkele experts (naast literatuur). Dit vormde de basis voor dit beheersplan en de volgende uitgebreide (niet exhaustieve) opsomming maatregelen. Dit plan en de lijst werd onder meer ook opgesteld in functie van de korting op verkooprechten en bevat een aantal werken die we in de komende vier jaar wensen te realiseren.

6.2. Oplijsting van de beheersmaatregelen

EXTERIEUR

MONITORING

Aard van de werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Timing
Visuele inspecties		2x per jaar	X	
Energie-audit	X			
Materiaal onderzoek, o.a. vloeren, oorspronkelijke kleuren	X			

DAK

Aard van de werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Timing
Vervangen dakgoot en regenwaterafvoer naar oorspronkelijk ontwerp en materiaalgebruik. Samen met burens van huizen 6 en 8.	X		X	2022
Nazicht dak		om de 2 jaar	X	
Onderzoek structuur dak en vide (isolatie optie?)	X		X	
Isoleren dak	X			
Onderhoudswerken, reinigingswerken dakgoot en afvoer		2x per jaar	X	
Schilderwerken van fries in oorspronkelijke kleur		om de 10 jaar		
Onderzoeken optie zonnepanelen/energie	X			
Eventueel installatie zonnepanelen (indien toelating OE)	X			

BUITENMUREN / METALEN WANDEN

Aard van de werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Timing
Nazicht toestand metalen wanden, buitenschrijnwerk, klein onderhoud		Jaarlijks	X	
Restauraties metaal of vervangen metalen wanden		om de 5 jaar		
Schilderwerken gevel, frames ramen en metalen panelen		om de 3 jaar		
Schilderen bakstenen kolommen zijkant gevels		om de 5 jaar		
Onderhoud buitengevel		jaarlijks		
Sokkel onder huis terug in oorspronkelijke kleur zwart		om de 5 jaar		

SCHRIJNWERK: RAMEN EN DEUREN

Aard van de werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating	Timing
Vervangen van achterdeur naar oorspronkelijk model	X			
Herschilderen voordeur in zelfde, oorspronkelijke kleur		om de 10 jaar		
Herstellen nis rond voordeur, raam, paneel	X			
Weghalen aluminium frames en dubbel glas op ramen	X			
Vervangen glas door hoogrendementsglas	X			
Behandelen roest en herschilderen metalen schrijnwerk		om de 2 jaar		
Draairamen schilderen in oorspronkelijke kleur	X			
Reparaties en vervangen mastiek ramen, antischimmel		om de 10 jaar		

TUIN

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Onderzoek naar originele inrichting en opdeling tegels	X		X	
Verwijderen van hekwerk, en planten natuurlijke afscherming tussen de privétuinen	X		X	

INTERIEUR

STALEN DRAAGSTRUCTUUR

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Herstellingen aan stalen portiek, gaten herstellen	X			
Schilderwerken stalen portiek zelfde kleur		X		

WANDEN EN PLAFONDS

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Herstelwerken, gaten vullen, wanden en plafonds	X			
Binnen schilderwerken (plamuurwerken incl.) muren en plafonds		X		
Metaalvlieswanden: roest verwijderen, herstellingen (zie ook metalen wanden exterieur)		X		
Metaalvlieswanden herschilderen en antischimmel		X		
Verwijderen houten platen wanden en deuren	X			
Nazicht en herstel natuurlijke ventilatierasters		X		
Behandeling vochtplek woonkamer door dakgootlek	X			
Ventilatioeroosters schilderen in oorspronkelijke kleur	X			

VLOEREN

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Herstelwerken vloer niv. 0, barsten vullen, voegsels vervangen, linoleum stroken vervangen		X		
Laminaat verwijderen vloer niv. 1 en trap	X			
Aanvragen onderzoekspremie, voor materiaal technisch onderzoek om de terrazzo vloer op +1 te kunnen beheren en het erfgoed zo te herwaarderen	X		X	
Herstelwerken en behandeling vloer niv. 1	X			
Plinten afwerken en schilderen in oorspronkelijke kleur	X			
Onderhoud terrazzo vloeren		X	X	
Onderzoek constructie onder vloer niv. 0 met oog op eventuele isolatie	X		X	
Isoleren vloer niv. 0 mogelijks	X			

TRAP

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Verwijderen laminaat op platform halfweg en boven	X		X	
Renovatie, behandelen houten treden		X		
Onderhoud treden en leuning		jaarlijks	X	
Schilderwerken metalen structuur		X		
Herstellen van tussenniveau aan muur, opfrissen	X			

VAST MEUBILAIR

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Nazicht, herstellingen, onderhoud en opfrissen ingebouwde, originele en beschermde kasten		x		
Schilderen kastdeuren in oorspronkelijke kleur, herlakken	X			
Deuren & klinken, naar oorspronkelijk model, herstel	X			
Afbreken vaste kleerkast middelgrote slaapkamer	X		x	

SANITAIR

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Badkamer vernieuwen, indien mogelijk oorspronkelijke positie sanitair	X			
Vervanging tegels badkamer	X			
Herinrichting van de keuken, met behoud van de originele kasten. Dit alles met respect voor de originele inrichting en in harmonie met de originele elementen.	X			

TECHNISCHE INSTALLATIES

<i>Aard van de werken</i>	<i>Eenmalig</i>	<i>Terugkerend</i>	<i>Vrijstelling toelating</i>	<i>Timing</i>
Nazicht en aanpak bekabeling elektriciteit en schakelaars	X			
Vervangen stopcontacten, met respect voor oorspronkelijke situatie en wooncomfort	X			
Vervanging boiler en installatie antikalk-installatie	X			
Nazicht schouwen		jaarlijks	X	
Nazicht/aanpassing oorspronkelijke verlichting, neon inkomhal, remise, keuken, overloop en kl. slaapkamer	X			

7. OPVOLGING EN EVALUATIE

We volgen de uitvoering van dit beheersplan op en zullen hierover om de zes jaar schriftelijk rapporteren, te rekenen vanaf de goedkeuring van het beheersplan.

De investering i.f.v. de vermindering van de registratierechten op de verkoop moeten echter gebeuren binnen een termijn van vijf jaar na het verlijden van de verkoopakte (maart 2021). Daarom stellen we voor dat het eerste rapport voor deze datum wordt opgemaakt. Het rapport bevat minstens een onderhoudslogboek, opgesteld volgens de richtlijnen van Onroerend Erfgoed.

Bij aankoop van de woning in 2021 maakten we gebruik van de optie om een verlaging van de verkooprechten te bekomen om dit geld in de woning te investeren. Deze willen we uitvoeren voor werken die nodig zijn voor het behoud of de herwaardering van de erfgoedkenmerken- en elementen van de woning. Einddatum hiervoor is maart 2026. Voor deze datum zal een attest opgevraagd worden.

Voor dringende instandhoudingswerken (waarvan op dit moment geen sprake is) kunnen we zelf de nodige actie ondernemen, voorafgaand door een melding bij de dienst Onroerend Erfgoed.

De zesjaarlijkse rapportage of onderhoudslogboek bevat:

- Een actueel toestandrapport (cfr 'inventarisatie' zie ook <https://www.onroenderfgoed.be/het-onderhoudslogboek>)
- Een overzicht van de (preventieve) maatregelen en werkzaamheden die de voorbije zes jaar uitgevoerd zijn, gekoppeld aan de opgestelde lijst. Inclusief: datum uitvoering, korte samenvatting ingrepen, verwijzen naar de maatregel, uitvoerder en factuur (als van toepassing), foto's van werken voor een na.

8. EXTRA BIJLAGEN

Perimeter van gebied waarvoor je het beheersplan opmaakt (met schaal en N-pijl)	pg 3
Lijst van geplande werkzaamheden	pg 74-76
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	pg 74-76
Lijst van ZEN-erfgoed	n.v.t.
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	n.v.t.
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	n.v.t.
Lijst van cultuurgoederen	n.v.t.
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	n.v.t.
Bibliografie	pg 79
Extra Bijlage	n.v.t.

BIBLIOGRAFIE

Bronnen uit het beschermingsbesluit, zie:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/201211>

Studie Erfgoed:

<https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/OAOE/70/OAOE070-001.pdf>

Andere:

Willy Van Der Meeren (catalogue d'oeuvre), Vlees & Beton 21-24, Laat-XXste-eeuws Genootschap, Damme, 1993.

Willy Van Der Meeren. *Architectuur. Stedenbouw. Design. Research. Onderwijs* (2 vols.), unpublished PhD thesis, Faculty of Engineering and Architecture, Ghent University, 1997.

Peter Swinnen, 2019 *C.E.C.A. HOUSE EXPEDITING THE UN-PRIVATE CLIENT* <https://crit.cc/work/c-e-c-a-expediting-the-un-private-client/>, verschenen in *Activism at Home*, Jovis Verlag, 2021.

Emiel De Kooning, Jan de Moffaerts, Gérald Ledent, Charlotte Nys, Barbara Pecheur, Christophe Pourtois, Willy Van der Meeren, *Ieder zijn huis*, CIVA, Brussel, 2012.

Burak Yalcin, Valeria Megna, Yi-Ling Pan en Vahid Skeikh Rezaei, Integrated project work, *Master in conservation of monuments en sites*: Vierwindenbinnenhof, KU Leuven, 2010-2011.

Interviews met Willy Van Der Meeren door Prof. dr. Emiel De Kooning, in ZIGGURAT TV documentaire, geredigeerd door Jurgen Persyn, BRT 1995.